

Πρὸς Ῥωμαίους

Παῦλος, δούλος Ἰησοῦ χριστοῦ, κλητὸς¹ ἀπόστολος, **1**
ἀφωρισμένος² εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο³ **2**
διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις, περὶ τοῦ **3**
υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ
σάρκα, τοῦ ὀρισθέντος⁴ υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει, κατὰ **4**
πνεῦμα ἀγιωσύνης,⁵ ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ
χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ **5**
ἀποστολὴν⁶ εἰς ὑπακοὴν⁷ πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς
ἔθνεσιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐστὲ καὶ **6**
ὑμεῖς, κλητοὶ¹ Ἰησοῦ χριστοῦ: πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν **7**
Ῥώμῃ⁸ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς¹ ἀγίοις: χάρις ὑμῖν
καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
χριστοῦ.

¹ κλητός, called, summoned. ² ἀφορίζω, separate, set apart. ³ προεπαγγέλλομαι, promise beforehand. ⁴ ὀρίζω, mark off by boundaries, determine. ⁵ ἀγιωσύνη, ης, ἡ, holiness, holy or sanctified state. ⁶ ἀποστολή, ἧς, ἡ, apostleship, commission. ⁷ ὑπακοή, ῆς, ἡ, obedience. ⁸ Ῥώμη, ης, ἡ, Rome, strength.

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ 8

ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται

ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ θεός, ᾧ 9

λατρεύω² ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ

υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως³ μνεῖαν⁴ ὑμῶν ποιοῦμαι, 10

πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου δεόμενος,⁵ εἴ πως

ἤδη ποτὲ εὐδοθήσομαι⁶ ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ

ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. Ἐπιποθῶ⁷ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι 11

μεταδῶ⁸ χάρισμα⁹ ὑμῖν πνευματικόν,¹⁰ εἰς τὸ

στηριχθῆναι¹¹ ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστίν, 12

συμπαρακληθῆναι¹² ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις

πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν,¹³ 13

ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις¹⁴ προεθέμην¹⁵ ἐλθεῖν πρὸς

ὑμᾶς – καὶ ἐκωλύθην¹⁶ ἄχρι τοῦ δεῦρο¹⁷ – ἵνα τινὰ

καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς

¹ καταγγέλλω, proclaim, declare openly. ² λατρεύω, serve, worship. ³ ἀδιαλείπτως, constantly, unceasingly. ⁴ μνεῖα, ας, ἡ, remembrance, mention. ⁵ δεόμεαι, ask, request. ⁶ εὐδοθῶ, cause to prosper. ⁷ ἐπιποθέω, long for, strain after. ⁸ μεταδίδωμι, give a share of, share. ⁹ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ¹⁰ πνευματικός, spiritual. ¹¹ στηρίζω, establish, fix firmly. ¹² συμπαρακαλέω, invite, encourage along with others. ¹³ ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹⁴ πολλάκις, often, many times. ¹⁵ προτίθεμαι, purpose, design beforehand. ¹⁶ κωλύω, forbid, hinder. ¹⁷ δεῦρο, until now, come here!

ἔθνεσιν. Ἑλλησίν¹ τε καὶ βαρβάρους,² σοφοῖς³ τε καὶ 14

ἀνοήτοις⁴ ὀφειλέτης⁵ εἰμί· οὕτως τὸ κατ' ἐμέ 15

πρόθυμον⁶ καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ⁷ εὐαγγελίσασθαι. 16

Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι⁸ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ:

δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ

πιστευόντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι.¹ 17

Δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται⁹ ἐκ

πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ

πίστεως ζήσεται.

Ἀποκαλύπτεται⁹ γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν 18

ἀσέβειαν¹⁰ καὶ ἀδικίαν¹¹ ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν

ἐν ἀδικίᾳ¹¹ κατεχόντων·¹² διότι¹³ τὸ γνωστὸν¹⁴ τοῦ 19

θεοῦ φανερόν¹⁵ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ θεὸς αὐτοῖς

ἐφάνερωσεν. Τὰ γὰρ ἀόρατα¹⁶ αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως¹⁷ 20

κόσμου τοῖς ποιήμασιν¹⁸ νοούμενα¹⁹ καθορᾶται,²⁰ ἥ τε

¹ Ἑλλήν, ἡνός, ὁ, Greek, Hellenic. ² βάρβαρος, barbarous, barbarian. ³ σοφός, wise. ⁴ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ⁵ ὀφειλέτης, οὐ, ὁ, debtor, sinner. ⁶ πρόθυμος, willing, ready. ⁷ Ῥώμη, ἡς, ἡ, Rome, strength. ⁸ ἐπαισχύνομαι, be ashamed, am ashamed. ⁹ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ¹⁰ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ¹¹ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ¹² κατέχω, hold back, hold fast. ¹³ διότι, because, on this account. ¹⁴ γνωστός, known, acquaintance. ¹⁵ φανερός, manifest, apparent. ¹⁶ ἀόρατος, invisible, unseen. ¹⁷ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹⁸ ποίημα, τος, τό, work, creation. ¹⁹ νοέω, understand, consider. ²⁰ καθοράω, perceive, discern clearly.

αἰῶς¹ αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης,² εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς
 ἀναπολογήτους·³ διότι⁴ γνόντες τὸν θεόν, οὐχ ὡς θεὸν **21**
 ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν⁵ ἐν
 τοῖς διαλογισμοῖς⁶ αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη⁷ ἡ ἀσύνετος⁸
 αὐτῶν καρδία. Φάσκοντες⁹ εἶναι σοφοί¹⁰ **22**
 ἐμωράνθησαν,¹¹ καὶ ἥλλαξαν¹² τὴν δόξαν τοῦ **23**
 ἀφθάρτου¹³ θεοῦ ἐν ὁμοιώματι¹⁴ εἰκόνος¹⁵ φθαρτοῦ¹⁶
 ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν¹⁷ καὶ τετραπόδων¹⁸ καὶ
 ἐρπετῶν.¹⁹

Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν **24**
 καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν,²⁰ τοῦ ἀτιμάζεσθαι²¹
 τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς· οἵτινες μετήλλαξαν²² **25**
 τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει,²³ καὶ
 ἐσεβάσθησαν²⁴ καὶ ἐλάτρευσαν²⁵ τῇ κτίσει²⁶ παρὰ τὸν

¹ αἰῶς, eternal, everlasting. ² θειότης, ἡτος, ἡ, divinity, divine nature. ³ ἀναπολόγητος, without excuse, inexcusable. ⁴ διότι, because, on this account. ⁵ ματαιώω, become vain. ⁶ διαλογισμός, οὐ, ὁ, reasoning, questioning. ⁷ σκοτίζω, darken. ⁸ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ⁹ φάσκω, affirm, assert. ¹⁰ σοφός, wise. ¹¹ μωραίνω, make foolish, make tasteless. ¹² ἀλλάσσω, change, alter. ¹³ ἀφθάρτος, imperishable, immortal. ¹⁴ ὁμοίωμα, τὸς, τό, likeness, form. ¹⁵ εἰκών, ὄνος, ἡ, image, likeness. ¹⁶ φθαρτός, perishable, corruptible. ¹⁷ πετεινόν, οὐ, τό, bird. ¹⁸ τετράπους, four-footed animal, four-footed. ¹⁹ ἐρπετόν, οὐ, τό, creeping thing, reptile. ²⁰ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ²¹ ἀτιμάζω, dishonor, disgrace. ²² μεταλλάσσω, exchange, change. ²³ ψεύδος, οὐς, τό, lie. ²⁴ σεβάζομαι, worship. ²⁵ λατρεύω, serve, worship. ²⁶ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature.

κτίσαντα,¹ ὅς ἐστιν εὐλογητὸς² εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη³ ἀτιμίας·⁴ 26

αἱ τε γὰρ θήλειαι⁵ αὐτῶν μετήλλαξαν⁶ τὴν φυσικὴν⁷

χρῆσιν⁸ εἰς τὴν παρὰ φύσιν·⁹ ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρρενες, 27

ἀφέντες τὴν φυσικὴν⁷ χρῆσιν⁸ τῆς θηλείας,⁵

ἐξεκαύθησαν¹¹ ἐν τῇ ὀρέξει¹² αὐτῶν εἰς ἀλλήλους,

ἄρσενες¹⁰ ἐν ἄρσεσιν¹⁰ τὴν ἀσχημοσύνην¹³

κατεργαζόμενοι,¹⁴ καὶ τὴν ἀντιμισθίαν¹⁵ ἣν ἔδει τῆς

πλάνης¹⁶ αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.¹⁷

Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν¹⁸ τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, 28

παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον²⁰ νοῦν,²¹ ποιεῖν

τὰ μὴ καθήκοντα,²² πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ,²³ 29

¹ κτίζω, create, form. ² εὐλογητός, well spoken of, blessed. ³ πάθος, οὖς, τό, suffering, pain. ⁴ ἀτιμία, ας, ἡ, dishonor, disgrace. ⁵ θήλυς, female, woman. ⁶ μετελλάσσω, exchange, change. ⁷ φυσικός, natural, according to nature. ⁸ χρῆσις, εως, ἡ, use, function. ⁹ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ¹⁰ ἄρσιν, male. ¹¹ ἐκκαίωμα, kindle, be inflamed. ¹² ὀρεξις, εως, ἡ, longings, desire. ¹³ ἀσχημοσύνη, ης, ἡ, disgraceful deed, unseemliness. ¹⁴ κατεργάζομαι, work out, produce. ¹⁵ ἀντιμισθία, ας, ἡ, reward, recompense. ¹⁶ πλάνη, ης, ἡ, wandering, error. ¹⁷ ἀπολαμβάνω, receive from, get back. ¹⁸ δοκιμάζω, prove, approve. ¹⁹ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ²⁰ ἀδόκιμος, not passing the test, rejected. ²¹ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ²² καθήκω, be proper or fitting, it is fitting. ²³ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness.

πορνεία,¹ πονηρία,² πλεονεξία,³ κακία:⁴ μεστοὺς⁵
 φθόνου,⁶ φόνου,⁷ ἔριδος,⁸ δόλου,⁹ κακοηθείας:¹⁰
 ψιθυριστάς,¹¹ καταλάλους,¹² θεοστυγεῖς,¹³ ὑβριστάς,¹⁴ 30
 ὑπερηφάνους,¹⁵ ἀλαζόνας,¹⁶ ἐφευρετὰς¹⁷ κακῶν,
 γονεῦσιν¹⁸ ἀπειθεῖς,¹⁹ ἀσυνέτους,²⁰ ἀσυνθέτους,²¹ 31
 ἀστόργους,²² ἀσπόνδους,²³ ἀνελεήμονας:²⁴ οἵτινες τὸ 32
 δικαίωμα²⁵ τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα
 πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ
 ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν²⁶ τοῖς πράσσουσιν.

Διὸ ἀναπολόγητος²⁷ εἶ, ὦ²⁸ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων: ἐν ᾧ 2

γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις,²⁹ τὰ γὰρ
 αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. Οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα³⁰ 2
 τοῦ θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα

¹ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ² πονηρία, ας, ἡ, iniquity, wickedness. ³ πλεονεξία, ας, ἡ, covetousness, avarice. ⁴ κακία, ας, ἡ, malice, evil. ⁵ μεστός, full. ⁶ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ⁷ φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. ⁸ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ⁹ δόλος, ου, ὁ, guile, deceit. ¹⁰ κακοήθεια, ας, ἡ, malice, malevolence. ¹¹ ψιθυριστής, ου, ὁ, gossip, secret slanderer. ¹² κατάλαλος, ου, ὁ, slanderous, back-biting. ¹³ θεοστυγής, ὁ, hating God, hateful to God. ¹⁴ ὑβριστής, ου, ὁ, violent, insolent. ¹⁵ ὑπερήφανος, ου, ὁ, arrogant, haughty. ¹⁶ ἀλαζών, ονος, ὁ, impostor, boaster. ¹⁷ ἐφευρετής, ου, ὁ, inventor, discoverer. ¹⁸ γονεὺς, ἑως, ὁ, parent. ¹⁹ ἀπειθής, disobedient, unbelieving. ²⁰ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ²¹ ἀσύνθετος, faithless, untrustworthy. ²² ἀστοργός, without natural affection, unfeeling. ²³ ἀσπονδος, irreconcilable, implacable. ²⁴ ἀνελεήμων, unmerciful, without compassion. ²⁵ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ²⁶ συνευδοκέω, consent, approve. ²⁷ ἀναπολόγητος, without excuse, inexcusable. ²⁸ ὦ, Oh! omega. ²⁹ κατακρίνω, condemn. ³⁰ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict.

πράσσοντας. Λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ¹ ἄνθρωπε ὁ κρίνων 3

τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ

ἐκφεύξῃ² τὸ κρίμα³ τοῦ θεοῦ; Ἡ τοῦ πλούτου⁴ τῆς 4

χρηστότητος⁵ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς⁶ καὶ τῆς

μακροθυμίας⁷ καταφρονεῖς,⁸ ἀγνοῶν⁹ ὅτι τὸ χρηστὸν¹⁰

τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιαν¹¹ σε ἄγει; Κατὰ δὲ τὴν 5

σκληρότητά¹² σου καὶ ἀμετανόητον¹³ καρδίαν

θησαυρίζεις¹⁴ σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ

ἀποκαλύψεως¹⁵ καὶ δικαιοκρισίας¹⁶ τοῦ θεοῦ, ὅς 6

ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ: τοῖς μὲν καθ' 7

ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ

ἀφθαρσίαν¹⁷ ζητοῦσιν, ζωὴν αἰώνιον: τοῖς δὲ ἐξ 8

ἐριθείας,¹⁸ καὶ ἀπειθοῦσιν¹⁹ μὲν τῇ ἀληθείᾳ

πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ,²⁰ θυμὸς²¹ καὶ ὀργή, θλίψις 9

¹ ὦ, Oh! omega. ² ἐκφεύγω, flee away, flee out. ³ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ⁴ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ⁵ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ⁶ ἀνοχή, ἡς, ἡ, forbearance. ⁷ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ⁸ καταφρονέω, think little of, despise. ⁹ ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹⁰ χρηστός, good, kind. ¹¹ μετάνοια, ας, ἡ, repentance, change of mind. ¹² σκληρότης, ητος, ἡ, hardness (of heart), stubbornness. ¹³ ἀμετανόητος, unrepentant. ¹⁴ θησαυρίζω, lay up, store up. ¹⁵ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ¹⁶ δικαιοκρισία, ας, ἡ, righteous judgment, just judgment. ¹⁷ ἀφθαρσία, ας, ἡ, incorruptibility, immortality. ¹⁸ ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ¹⁹ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ²⁰ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ²¹ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion.

καὶ στενοχωρία,¹ ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ
κατεργαζομένου² τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ
Ἑλληνο³: δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ 10
ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ
Ἑλληνι³: οὐ γάρ ἐστιν προσωποληψία⁴ παρὰ τῷ θεῷ. 11
Ὅσοι γὰρ ἀνόμω⁵ ἤμαρτον, ἀνόμω⁵ καὶ ἀπολοῦνται:
καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται: οὐ 13
γὰρ οἱ ἀκροαταὶ⁶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ,
ἀλλ' οἱ ποιηταὶ⁷ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται. Ὅταν 14
γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει⁸ τὰ τοῦ νόμου
ποιῇ, οὗτοι, νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσιν νόμος: 15
οἵτινες ἐνδείκνυνται⁹ τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν¹⁰ ἐν
ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης¹¹ αὐτῶν τῆς
συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ¹² ἀλλήλων τῶν λογισμῶν¹³
κατηγορούντων¹⁴ ἢ καὶ ἀπολογουμένων,¹⁵ ἐν ἡμέρᾳ 16
ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ¹⁶ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ

¹ στενοχωρία, ας, ἡ, difficulty, distress. ² κατεργάζομαι, work out, produce. ³ Ἑλλην, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ⁴ προσωποληψία, ας, ἡ, partiality, favoritism. ⁵ ἀνόμω⁵, lawlessly, without law. ⁶ ἀκροατής, οὐ, ὁ, hearer, hearer of. ⁷ ποιητής, οὐ, ὁ, maker, doer. ⁸ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ⁹ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ¹⁰ γραπτός, written. ¹¹ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ¹² μεταξύ, between, after. ¹³ λογισμός, οὐ, ὁ, reasoning, reflection. ¹⁴ κατηγορέω, accuse, charge. ¹⁵ ἀπολογέομαι, defend one's self, give a defense. ¹⁶ κρυπτός, hidden, secret.

εὐαγγέλιόν μου, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ.

Ἴδε σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ,¹ καὶ ἐπαναπαύῃ² τῷ νόμῳ, 17

καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ 18

δοκιμάζεις³ τὰ διαφέροντα,⁴ κατηχούμενος⁵ ἐκ τοῦ

νόμου, πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν⁶ εἶναι τυφλῶν, 19

φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν⁷ ἀφρόνων,⁸ διδάσκαλον 20

νηπίων,⁹ ἔχοντα τὴν μórφωσιν¹⁰ τῆς γνώσεως¹¹ καὶ

τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ: ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, 21

σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; Ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν,¹²

κλέπτεις;¹² Ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν,¹³ μοιχεύεις;¹³ Ὁ 22

βδελυσσόμενος¹⁴ τὰ εἰδῶλα,¹⁵ ἱεροσυλεῖς;¹⁶ Ὅς ἐν 23

νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως¹⁷ τοῦ νόμου τὸν

θεὸν ἀτιμάζεις;¹⁸ Τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς 24

βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται. 25

Περιτομή μὲν γὰρ ὠφελεῖ,¹⁹ ἐὰν νόμον πράσσης: ἐὰν

¹ ἐπονομάζω, name, impose a name on. ² ἐπαναπαύομαι, rest, rest upon. ³ δοκιμάζω, prove, approve. ⁴ διαφέρω, differ, carry through. ⁵ κατηχέω, teach by word of mouth. ⁶ ὁδηγός, οὐ, ὁ, leader, guide. ⁷ παιδευτής, οὐ, ὁ, instructor, one who disciplines. ⁸ ἀφρων, foolish, senseless. ⁹ νήπιος, infant, child. ¹⁰ μórφωσις, εως, ἡ, embodiment, form. ¹¹ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ¹² κλέπτω, steal. ¹³ μοιχεύω, commit adultery. ¹⁴ βδελύσσομαι, detest, abhor. ¹⁵ εἰδῶλον, ου, τό, image, idol. ¹⁶ ἱεροσυλέω, rob temples, commit sacrilege. ¹⁷ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ¹⁸ ἀτιμάζω, dishonor, disgrace. ¹⁹ ὠφελέω, profit, help.

δὲ παραβάτης¹ νόμου ἤ, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία²
 γέγονεν. Ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία² τὰ δικαιώματα³ τοῦ 26
 νόμου φυλάσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία² αὐτοῦ εἰς
 περιτομὴν λογισθήσεται; Καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως⁴ 27
 ἀκροβυστία,² τὸν νόμον τελούσα,⁵ σὲ τὸν διὰ
 γράμματος⁶ καὶ περιτομῆς παραβάτην¹ νόμου; Οὐ 28
 γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερώ⁷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ
 φανερώ⁷ ἐν σαρκὶ περιτομή; ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ⁸ 29
 Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ
 γράμмати.⁶ οὗ ὁ ἔπαινος⁹ οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ
 τοῦ θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν¹⁰ τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια¹¹ τῆς 3
 περιτομῆς; Πολὺ κατὰ πάντα τρόπον:¹² πρῶτον μὲν 2
 γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια¹³ τοῦ θεοῦ. Τί γὰρ εἰ 3
 ἡπίστησάν¹⁴ τινες; Μὴ ἡ ἀπιστία¹⁵ αὐτῶν τὴν πίστιν

¹ παραβάτης, ου, ὁ, transgressor. ² ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ³ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ⁴ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ⁵ τελέω, finish, fulfill. ⁶ γράμμα, τος, τό, letter, writings. ⁷ φανερός, manifest, apparent. ⁸ κρυπτός, hidden, secret. ⁹ ἔπαινος, ου, ὁ, praise, commendation. ¹⁰ περισσός, excessive, abundant. ¹¹ ὠφέλεια, ας, ἡ, benefit, advantage. ¹² τρόπος, ου, ὁ, manner, way. ¹³ λόγιον, οὐ, τό, saying, oracle. ¹⁴ ἀπιστέω, disbelieve, be faithless. ¹⁵ ἀπιστία, ας, ἡ, unbelief, unfaithfulness.

τοῦ θεοῦ καταργήσει;¹ Μὴ γένοιτο: γινέσθω δὲ ὁ θεὸς 4
 ἀληθής,² πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης,³ καθὼς
 γέγραπται, Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου,
 καὶ νικήσῃς⁴ ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Εἰ δὲ ἡ ἀδικία⁵ ἡμῶν 5
 θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν,⁶ τί ἐροῦμεν; Μὴ ἄδικος
 ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων⁸ τὴν ὀργήν;— κατὰ ἄνθρωπον λέγω
 — Μὴ γένοιτο: ἐπεὶ⁹ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; Εἰ 6
 γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι¹⁰
 ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καὶ γὰρ ὡς
 ἁμαρτωλὸς κρίνομαι; Καὶ μή — καθὼς 8
 βλασφημούμεθα, καὶ καθὼς φασὶν τινες ἡμᾶς λέγειν
 — ὅτι Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ; Ὡν τὸ
 κρίμα¹¹ ἔνδικόν¹² ἐστίν.

¹ καταργέω, make ineffective, abolish. ² ἀληθής, true, unconcealed. ³ ψεύστης, ου, ὁ, liar, deceiver. ⁴ νικάω, overcome, conquer. ⁵ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ⁶ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ⁷ ἄδικος, unjust, unrighteous. ⁸ ἐπιφέρω, bring upon, inflict. ⁹ ἐπεὶ, when, since. ¹⁰ ψεύσμα, τος, τό, lie, falsehood. ¹¹ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹² ἔνδικος, righteous, just.

Τί οὖν; Προεχόμεθα;¹ Οὐ πάντως·² προητιασάμεθα³ 9

γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλλήνας⁴ πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν

εἶναι, καθὼς γέγραπται ὅτι Οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς: 10

οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν,⁵ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν⁶ τὸν θεόν: 11

πάντες ἐξέκλιναν,⁷ ἅμα⁸ ἠχρειώθησαν:⁹ οὐκ ἔστιν

ποιῶν χρηστότητα,¹⁰ οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός: τάφος¹¹ 13

ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ¹² αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν

ἐδολιούσαν:¹³ ἰὸς¹⁴ ἀσπίδων¹⁵ ὑπὸ τὰ χεῖλη¹⁶ αὐτῶν: 14

ὧν τὸ στόμα ἄρᾶς¹⁷ καὶ πικρίας¹⁸ γέμει:¹⁹ ὀξείς²⁰ οἱ 15

πόδες αὐτῶν ἐκχέαι²¹ αἷμα: σύντριμμα²² καὶ 16

ταλαιπωρία²³ ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης 17

οὐκ ἔγνωσαν: οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι²⁴ τῶν 18

ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

¹ προέχω, excel, surpass. ² πάντως, altogether, by all means. ³ προαιτιάομαι, accuse beforehand. ⁴ Ἑλλήν, ἦνος, ὁ, Greek, Hellene. ⁵ συνιῶμι, understand, consider. ⁶ ἐκζητέω, seek out, inquire. ⁷ ἐκκλίνω, deviate, turn away. ⁸ ἅμα, at the same time. ⁹ ἀχρειόω, am good for nothing. ¹⁰ χρηστότης, ἡτος, ἡ, goodness, kindness. ¹¹ τάφος, ου, ὁ, grave, tomb. ¹² λάρυγξ, γγος, ὁ, throat. ¹³ δολιόω, deceive, act deceitfully. ¹⁴ ἰὸς, οὐ, ὁ, rust, poison. ¹⁵ ἀσπίς, ἰδος, ἡ, asp. ¹⁶ χεῖλος, ους, τό, lip, edge. ¹⁷ ἀρά, ᾶς, ἡ, curse, prayer or prayer for evil. ¹⁸ πικρία, ας, ἡ, bitterness. ¹⁹ γέμω, fill, am full of. ²⁰ ὀξύς, sharp, swift. ²¹ ἐκχέω, pour out, shed. ²² σύντριμμα, τος, τό, destruction, ruin. ²³ ταλαιπωρία, ας, ἡ, distress, misery. ²⁴ ἀπέναντι, over against, before.

Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, 19

ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ,¹ καὶ ὑπόδικος² γένηται πᾶς ὁ

κόσμος τῷ θεῷ: διότι³ ἐξ ἔργων νόμου οὐ 20

δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ: διὰ γὰρ

νόμου ἐπίγνωσις⁴ ἁμαρτίας. Νυνὶ⁵ δὲ χωρὶς νόμου 21

δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ

τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν: δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ 22

πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας

τοὺς πιστεύοντας: οὐ γάρ ἐστιν διαστολή:⁶ πάντες γὰρ 23

ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται⁷ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, 24

δικαιούμενοι δωρεὰν⁸ τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς

ἀπολυτρώσεως⁹ τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ: ὃν προέθετο¹⁰ ὁ 25

θεὸς ἱλαστήριον,¹¹ διὰ τῆς πίστεως, ἐν τῷ αὐτοῦ

αἵματι, εἰς ἔνδειξιν¹² τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν

πάρεσιν¹³ τῶν προγεγονότων¹⁴ ἁμαρτημάτων,¹⁵ ἐν τῇ 26

ἀνοχῇ¹⁶ τοῦ θεοῦ: πρὸς ἔνδειξιν¹² τῆς δικαιοσύνης

¹ φράσσω, stop, shut. ² ὑπόδικος, answerable, accountable. ³ διότι, because, on this account. ⁴ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ⁵ νυνί, now, already. ⁶ διαστολή, ἡς, ἡ, difference, distinction. ⁷ ὑστερέω, lack, need. ⁸ δωρεάν, without cost, without cause. ⁹ ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, redemption, deliverance. ¹⁰ προτίθεμαι, purpose, design beforehand. ¹¹ ἱλαστήριον, ου, τό, sin offering, covering. ¹² ἔνδειξις, εως, ἡ, proof, sign. ¹³ πάρεσις, εως, ἡ, passing over, overlooking. ¹⁴ προγίνομαι, happen before, be done before. ¹⁵ ἁμάρτημα, τος, τό, sin, fault. ¹⁶ ἀνοχή, ἡς, ἡ, forbearance.

αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ
δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. Ποῦ οὖν ἡ 27
καύχησις; ¹ Ἐξεκλείσθη. ² Διὰ ποίου νόμου; Τῶν ἔργων
; Οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. Λογιζόμεθα οὖν 28
πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον, χωρὶς ἔργων νόμου. Ἡ 29
Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον; Οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; Ναὶ καὶ
ἐθνῶν: ἐπείπερ ³ εἷς ὁ θεός, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ 30
πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν ⁴ διὰ τῆς πίστεως. Νόμον 31
οὖν καταργοῦμεν ⁵ διὰ τῆς πίστεως; Μὴ γένοιτο: ἀλλὰ
νόμον ἰστώμεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὕρηκέναι 4
κατὰ σάρκα; Εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει 2
καύχημα, ⁶ ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν θεόν. Τί γὰρ ἡ γραφὴ 3
λέγει; Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη
αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθός ⁷ οὐ 4
λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα. ⁸ Τῷ δὲ 5

¹ καύχησις, εως, ἡ, boasting, act of boasting. ² ἐκκλείω, shut out, exclude. ³ ἐπείπερ, since indeed, seeing that. ⁴ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁵ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁶ καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ⁷ μισθός, οὔ, ὁ, wages, reward. ⁸ ὀφείλημα, τος, τό, debt, that which is owed.

μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιούντα τὸν
ἀσεβῆ,¹ λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. 6
Καθάπερ² καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν³ τοῦ
ἀνθρώπου, ὃς ὁ θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς
ἔργων, Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι,⁴ καὶ ὧν 7
ἐπεκαλύφθησαν⁵ αἱ ἁμαρτίαι. Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐ 8
μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. Ὁ μακαρισμὸς³ οὖν 9
οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομήν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν;⁶
Λέγομεν γὰρ ὅτι Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραάμ ἡ πίστις εἰς
δικαιοσύνην. Πῶς οὖν ἐλογίσθη; Ἐν περιτομῇ ὄντι, ἢ 10
ἐν ἀκροβυστίᾳ;⁶ Οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν
ἀκροβυστίᾳ;⁶ καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς, 11
σφραγίδα⁷ τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ
ἀκροβυστίᾳ;⁶ εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν
πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας,⁶ εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ
αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην: καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς 12

¹ ἀσεβής, ungodly, impious. ² καθάπερ, even as, just as. ³ μακαρισμός, οὐ, ὁ, blessing, regarding as happy. ⁴ ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ⁵ ἐπικαλύπτω, cover up. ⁶ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁷ σφραγίς, ἴδος, ἡ, seal, signet ring.

οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν¹
 τοῖς ἴχνεσιν² τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ³ τοῦ
 πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ 13
 ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ
 κληρονόμον⁴ αὐτὸν εἶναι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διὰ
 δικαιοσύνης πίστεως. Εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι,⁴ 14
 κεκένωνται⁵ ἡ πίστις, καὶ κατήρηται⁶ ἡ ἐπαγγελία: ὁ 15
 γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται:⁷ οὗ⁸ γὰρ οὐκ ἔστιν
 νόμος, οὐδὲ παράβασις.⁹ Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα 16
 κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν¹⁰ τὴν ἐπαγγελίαν
 παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ
 καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων
 ἡμῶν – καθὼς γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν 17
 τέθεικά σε – κατέναντι¹¹ οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ, τοῦ
 ζῶποιοῦντος¹² τοὺς νεκρούς, καὶ καλοῦντος τὰ μὴ
 ὄντα ὡς ὄντα. Ὅς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, 18

¹ στοιχέω, walk orderly, follow. ² ἴχνος, ους, τό, track, footprint. ³ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁴ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ⁵ κενώω, empty, make void. ⁶ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁷ κατεργάζομαι, work out, produce. ⁸ οὗ, where, when. ⁹ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ¹⁰ βέβαιος, firm, secure. ¹¹ κατέναντι, over against, opposite. ¹² ζῶποιοίω, make alive, make to live.

εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ
εἰρημένον, Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. Καὶ μὴ 19
ἀσθενήσας τῇ πίστει, οὐ κατενόησεν¹ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα
ἤδη νενεκρωμένον² – ἑκατονταέτης³ που⁴ ὑπάρχων –
καὶ τὴν νέκρωσιν⁵ τῆς μήτρας⁶ Σάρρας·⁷ εἰς δὲ τὴν 20
ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη⁸ τῇ ἀπιστίᾳ,⁹ ἀλλ’
ἐνεδυναμώθη¹⁰ τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ θεῷ, καὶ 21
πληροφορηθεὶς¹¹ ὅτι ὁ ἐπήγγελται,¹² δυνατός ἐστιν καὶ
ποιῆσαι. Διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 22
Οὐκ ἐγράφη δὲ δι’ αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ: 24
ἀλλὰ καὶ δι’ ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς
πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον
ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα¹³ 25
ἡμῶν, καὶ ἡγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν¹⁴ ἡμῶν.

¹ κατανοέω, observe, understand. ² νεκρόω, put to death, render weak. ³ ἑκατονταέτης, hundred years old. ⁴ πού, somewhere, about. ⁵ νέκρωσις, εως, ή, death, putting to death. ⁶ μήτρα, ας, ή, womb. ⁷ Σάρρα, ας, ή, Sarah. ⁸ διακρίνω, discriminate, judge. ⁹ ἀπιστία, ας, ή, unbelief, unfaithfulness. ¹⁰ ἐνδυναμώω, strengthen, empower. ¹¹ πληροφοροέω, fulfill, accomplish fully. ¹² ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ¹³ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ¹⁴ δικαίωσις, εως, ή, justification, acquittal.

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν 5

θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ καὶ 2

τὴν προσαγωγὴν¹ ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν

ταύτην ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς

δόξης τοῦ θεοῦ. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν 3

ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν

κατεργάζεται,² ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν,³ ἡ δὲ δοκιμὴ³ 4

ἐλπίδα: ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει,⁴ ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ 5

θεοῦ ἐκκέχυται⁵ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος

ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. Ὅτι γὰρ χριστός, ὄντων 6

ἡμῶν ἀσθενῶν,⁶ κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν⁷ ἀπέθανεν.

Μόλις⁸ γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται: ὑπὲρ γὰρ 7

τοῦ ἀγαθοῦ τάχα⁹ τις καὶ τολμᾷ¹⁰ ἀποθανεῖν. 8

Συνίστησιν¹¹ δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεός,

ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν

ἀπέθανεν. Πολλῶ οὖν μᾶλλον, δικαιωθέντες νῦν ἐν 9

¹ προσαγωγή, ἤς, ἡ, access, approach. ² κατεργάζομαι, work out, produce. ³ δοκιμή, ἤς, ἡ, proof, approval. ⁴ καταισχύνω, put to shame, shame. ⁵ ἐκχέω, pour out, shed. ⁶ ἀσθενής, weak, infirm. ⁷ ἀσεβής, ungodly, impious. ⁸ μόλις, with difficulty, hardly. ⁹ τάχα, perhaps, possibly. ¹⁰ τολμᾶω, dare, endure. ¹¹ συνίστημι, commend (transitive), stand with.

τῷ αἵματι αὐτοῦ, σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
 ὀργῆς. Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες καταλλάγημεν¹ τῷ θεῷ διὰ 10
 τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον
 καταλλαγέντες¹ σωθησόμεθα ἐν τῇ ζῳῇ αὐτοῦ: οὐ 11
 μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν
 καταλλαγὴν² ἐλάβομεν.

Διὰ τοῦτο, ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν 12
 κόσμον εἰσῆλθεν, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ
 οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ'
 ᾧ πάντες ἥμαρτον – ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν 13
 κόσμῳ: ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται,³ μὴ ὄντος νόμου. 14
 Ἀλλ' ἐβασίλευσεν⁴ ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι⁵
 Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ
 ὁμοιώματι⁶ τῆς παραβάσεως⁷ Ἀδὰμ, ὅς ἐστιν τύπος⁸
 τοῦ μέλλοντος. Ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα,⁹ οὕτως 15

¹ καταλλάσσω, reconcile. ² καταλλάγη, ἡς, ἡ, reconciliation. ³ ἐλλογέω, charge to one's account, impute. ⁴ βασιλεύω, reign, rule. ⁵ μέχρι, until, as far as (gen). ⁶ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ⁷ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ⁸ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ⁹ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away.

καὶ τὸ χάρισμα.¹ Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι² οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἢ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεά³ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. Καὶ οὐχ ὥς 16 δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος, τὸ δῶρημα:⁴ τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα,⁶ τὸ δὲ χάρισμα¹ ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων² εἰς δικαίωμα.⁷ Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς 17 παραπτώματι² ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν⁸ διὰ τοῦ ἐνός, πολλῶ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν⁹ τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς³ τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύουσιν⁸ διὰ τοῦ ἐνὸς Ἰησοῦ χριστοῦ. Ἄρα οὖν 18 ὥς δι' ἐνὸς παραπτώματος² εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα,⁶ οὕτως καὶ δι' ἐνὸς δικαιώματος⁷ εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν¹⁰ ζωῆς. Ὡσπερ γὰρ 19 διὰ τῆς παρακοῆς¹¹ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν¹² οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς

¹ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ² παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ³ δωρεά, ἄς, ἡ, gift, free gift. ⁴ δῶρημα, τος, τό, gift, present. ⁵ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ⁶ κατάκριμα, τος, τό, penalty, condemnation. ⁷ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed. ⁸ βασιλεύω, reign, rule. ⁹ περισσεία, ας, ἡ, superfluity, surplus. ¹⁰ δικαίωσις, εως, ἡ, justification, acquittal. ¹¹ παρακοή, ἡς, ἡ, disobedience. ¹² καθίστημι, set, constitute. ¹³ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience.

τοῦ ἐνδὸς δίκαιοι κατασταθήσονται¹ οἱ πολλοί. Νόμος 20

δὲ παρεισῆλθεν,² ἵνα πλεονάσῃ³ τὸ παράπτωμα·⁴ οὗ⁵

δὲ ἐπλεόνασεν³ ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν⁶ ἡ χάρις:

ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν⁷ ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, 21

οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ⁷ διὰ δικαιοσύνης εἰς

ζωὴν αἰώνιον, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ἐπιμένομεν⁸ τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις 6

πλεονάσῃ;³ Μὴ γένοιτο. Οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ 2

ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; Ἡ ἀγνοεῖτε⁹ ὅτι 3

ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν

θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; Συνετάφημεν¹⁰ οὖν 4

αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος¹¹ εἰς τὸν θάνατον: ἵνα

ὥσπερ ἠγέρθη χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ

πατρός, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι¹² ζωῆς

περιπατήσωμεν. Εἰ γὰρ σύμφυτοι¹³ γεγόναμεν τῷ 5

¹ καθίστημι, set, constitute. ² παρεισέρχομαι, slip in, come in. ³ πλεονάζω, superabound, make to abound. ⁴ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ⁵ οὗ, where, when. ⁶ ὑπερπερίσσεύω, abound much more, abound exceedingly. ⁷ βασιλεύω, reign, rule. ⁸ ἐπιμένω, continue, remain. ⁹ ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹⁰ συνθάπτω, bury along with. ¹¹ βάπτισμα, τος, τό, baptism, rite or ceremony of baptism. ¹² καινότης, ητος, ή, newness, freshness. ¹³ σύμφυτος, identified with, united with.

ὁμοιώματι¹ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς
 ἀναστάσεως ἐσόμεθα: τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ 6
 παλαιός² ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη,³ ἵνα
 καταργηθῇ⁴ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι⁵
 δουλεύειν⁶ ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ: ὁ γὰρ ἀποθανὼν 7
 δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν 8
 χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν⁷ αὐτῷ: εἰδότες 9
 ὅτι χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει:
 θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει.⁸ Ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ 10
 ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ:⁹ ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. Οὕτως 11
 καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ
 ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
 ἡμῶν.

Μὴ οὖν βασιλευέτω¹⁰ ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ¹¹ ὑμῶν 12
 σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν¹² αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις

¹ ὁμοίωμα, τὸς, τό, likeness, form. ² παλαιός, old, ancient. ³ συσταυρόω, crucify together with. ⁴ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁵ μηκέτι, no longer. ⁶ δουλεύω, serve, am a slave. ⁷ συζάω, live with, live together with. ⁸ κυριεύω, be lord over, rule. ⁹ ἐφάπαξ, once for all, once. ¹⁰ βασιλεύω, reign, rule. ¹¹ θνητός, subject to death, mortal. ¹² ὑπακούω, obey, listen.

αὐτοῦ: μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα¹ ἀδικίας 13

τῇ ἁμαρτίᾳ: ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡς

ἐκ νεκρῶν ζώντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα¹

δικαιοσύνης τῷ θεῷ. Ἄμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει:³ 14

οὐ γὰρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν.

Τί οὖν; Ἀμαρτήσομεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' 15

ὑπὸ χάριν; Μὴ γένοιτο. Οὐκ οἶδατε ὅτι ᾧ 16

παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν,⁴ δούλοί

ἐστε ᾧ ὑπακούετε,⁵ ἥτοι⁶ ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ

ὑπακοῆς⁴ εἰς δικαιοσύνην; Χάρις δὲ τῷ θεῷ, ὅτι ἦτε 17

δούλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε⁵ δὲ ἐκ καρδίας εἰς

ὃν παρεδόθητε τύπον⁷ διδαχῆς: ἐλευθερωθέντες⁸ δὲ 18

ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε⁹ τῇ δικαιοσύνῃ. 19

Ἀνθρώπινον¹⁰ λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν¹¹ τῆς σαρκὸς

ὑμῶν: ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δούλα

¹ ὅπλον, ου, τό, tool, implement. ² ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ³ κυριεύω, be lord over, rule. ⁴ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ⁵ ὑπακούω, obey, listen. ⁶ ἥτοι, either, or of course. ⁷ τύπος, ου, ὁ, mark, example. ⁸ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ⁹ δουλόω, enslave, bring under subjection. ¹⁰ ἀνθρώπινος, human, belonging to human beings. ¹¹ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness.

τῇ ἀκαθαρσίᾳ¹ καὶ τῇ ἀνομίᾳ² εἰς τὴν ἀνομίαν,² οὕτως
 νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ
 εἰς ἁγιασμόν.³ Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, 20
 ἐλεύθεροι⁴ ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε 21
 τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε;⁵ Τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων
 θάνατος. Νυνὶ⁶ δὲ ἐλευθερωθέντες⁷ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, 22
 δουλωθέντες⁸ δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς
 ἁγιασμόν,³ τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. Τὰ γὰρ ὀψώνια⁹ 23
 τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα¹⁰ τοῦ θεοῦ ζωὴ
 αἰώνιος ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Ἡ ἀγνοεῖτε,¹¹ ἀδελφοί – γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ 7
 – ὅτι ὁ νόμος κυριεύει¹² τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον
 χρόνον ζῇ; Ἡ γὰρ ὑπανδρος¹³ γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ 2
 δέδεται νόμῳ: ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται¹⁴
 ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. Ἄρα οὖν ζώντος τοῦ 3

¹ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ² ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, iniquity. ³ ἁγιασμός, οὔ, ὁ, consecration, holiness. ⁴ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ⁵ ἐπαισχύνομαι, be ashamed, am ashamed. ⁶ νυνί, now, already. ⁷ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ⁸ δουλόω, enslave, bring under subjection. ⁹ ὀψώνιον, ου, τό, compensation, wages. ¹⁰ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ¹¹ ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹² κυριεύω, be lord over, rule. ¹³ ὑπανδρος, under or subject to a man, married. ¹⁴ καταργέω, make ineffective, abolish.

ἀνδρὸς μοιχαλὶς¹ χρηματίσει,² ἐὰν γένηται ἀνδρὶ
 ἐτέρῳ: ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρᾳ³ ἐστὶν ἀπὸ
 τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδᾳ,¹ γενομένην
 ἀνδρὶ ἐτέρῳ. Ὡστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ⁴
 ἐθανατώθητε⁴ τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ,
 εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι,
 ἵνα καρποφορήσωμεν⁵ τῷ θεῷ. Ὅτε γὰρ ἤμεν ἐν τῇ ⁵
 σαρκί, τὰ παθήματα⁶ τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου
 ἐνηργεῖτο⁷ ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορῆσαι⁵
 τῷ θανάτῳ. Νυνὶ⁸ δὲ κατηργήθημεν⁹ ἀπὸ τοῦ νόμου, ⁶
 ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα,¹⁰ ὥστε δουλεύειν¹¹
 ἡμᾶς ἐν καινότητι¹² πνεύματος, καὶ οὐ παλαιότητι¹³
 γράμματος.¹⁴

¹ μοιχαλὶς, ἴδος, ἡ, adulteress. ² χρηματίζω, instruct, reveal. ³ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ⁴ θανατῶ, put to death, subdue. ⁵ καρποφορέω, bear fruit. ⁶ πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ⁷ ἐνεργέω, work, effect. ⁸ νυνί, now, already. ⁹ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹⁰ κατέχω, hold back, hold fast. ¹¹ δουλεύω, serve, am a slave. ¹² καινότης, ητος, ἡ, newness, freshness. ¹³ παλαιότης, ητος, ἡ, age, oldness. ¹⁴ γράμμα, τος, τό, letter, writings.

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὁ νόμος ἁμαρτία; Μὴ γένοιτο: ἀλλὰ 7
 τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνω, εἰ μὴ διὰ νόμου: τὴν τε γὰρ
 ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, Οὐκ
 ἐπιθυμήσεις: ¹ ἀφορμὴν ² δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ 8
 τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο ³ ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν:
 χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά. Ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς 9
 νόμου ποτέ: ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία
 ἀνέζησεν, ⁴ ἐγὼ δὲ ἀπέθανον: καὶ εὗρέθη μοι ἡ ἐντολὴ 10
 ἡ εἰς ζώην, αὕτη εἰς θάνατον: ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν ² 11
 λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν ⁵ με, καὶ δι'
 αὐτῆς ἀπέκτεινεν. Ὡστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ 12
 ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. Τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ 13
 γέγονεν θάνατος; Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα
 φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη ³
 θάνατον – ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ⁶ ἁμαρτωλὸς ἡ
 ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος 14
 πνευματικός ⁷ ἐστίν: ἐγὼ δὲ σαρκικός ⁸ εἰμι,

¹ ἐπιθυμέω, desire, long for. ² ἀφορμή, ἥς, ἡ, occasion, opportunity. ³ κατεργάζομαι, work out, produce. ⁴ ἀναζάω, live again, be resurrected. ⁵ ἐξαπατάω, seduce wholly, deceive. ⁶ ὑπερβολή, ἥς, ἡ, excess, superiority. ⁷ πνευματικός, spiritual. ⁸ σαρκικός, fleshly, carnal.

πεπραμένος¹ ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ γὰρ κατεργάζομαι, 15
 οὐ γινώσκω: οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω: ἀλλ' ὃ
 μισῶ, τοῦτο ποιῶ. Εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, 16
 σύμφημι³ τῷ νόμῳ ὅτι καλός. Νυνὶ⁴ δὲ οὐκέτι ἐγὼ 17
 κατεργάζομαι² αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα⁵ ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.
 Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ⁵ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ 18
 σαρκί μου, ἀγαθόν: τὸ γὰρ θέλῃν παράκειται⁶ μοι, τὸ
 δὲ κατεργάζεσθαι² τὸ καλὸν οὐχ εὐρίσκω. Οὐ γὰρ ὃ 19
 θέλω, ποιῶ ἀγαθόν: ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο
 πράσσω. Εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐγώ, τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ 20
 κατεργάζομαι² αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα⁵ ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.
 Εὐρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ 21
 καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται.⁶ Συνήδομαι⁷ 22
 γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω⁸ ἄνθρωπον: 23
 βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν μου
 ἀντιστρατευόμενον⁹ τῷ νόμῳ τοῦ νοός¹⁰ μου, καὶ

¹ πιπράσκω, sell. ² κατεργάζομαι, work out, produce. ³ σύμφημι, concur, agree with. ⁴ νυνί, now, already. ⁵ οἰκέω, inhabit, dwell. ⁶ παράκειμαι, be present, at hand. ⁷ συνήδομαι, delight in, rejoice together. ⁸ ἔσω, within, inside. ⁹ ἀντιστρατεύω, make war against. ¹⁰ νοός, ὁ, mind, reasoning faculty.

αἰχμαλωτίζοντά¹ με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν
 τοῖς μέλεσίν μου. Ταλαίπωρος² ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με 24
 ῥύσεται³ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; 25
 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου
 ἡμῶν. Ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοί⁴ δουλεύω⁵ νόμῳ
 θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα⁶ τοῖς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, μὴ 8
 κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. Ὁ γὰρ 2
 νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ
 ἠλευθέρωσέν⁷ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ
 θανάτου. Τὸ γὰρ ἀδύνατον⁸ τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει 3
 διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν
 ὁμοιώματι⁹ σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας
 κατέκρινεν¹⁰ τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί· ἵνα τὸ 4
 δικαίωμα¹¹ τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κατὰ

¹ αἰχμαλωτίζω, take or lead captive, take captive. ² ταλαίπωρος, miserable, wretched. ³ ῥύομαι, rescue, save. ⁴ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ⁵ δουλεύω, serve, am a slave. ⁶ κατάκριμα, τος, τό, penalty, condemnation. ⁷ ἐλευθέρω, set free, exempt (from liability). ⁸ ἀδύνατος, impossible, unable. ⁹ ὁμοίωμα, τος, τό, likeness, form. ¹⁰ κατακρίνω, condemn. ¹¹ δικαίωμα, τος, τό, regulation, righteous deed.

σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. Οἱ γὰρ 5
κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν:¹ οἱ δὲ
κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. Τὸ γὰρ φρόνημα² 6
τῆς σαρκὸς θάνατος: τὸ δὲ φρόνημα² τοῦ πνεύματος
ζωὴ καὶ εἰρήνη: διότι³ τὸ φρόνημα² τῆς σαρκὸς ἐχθρα⁴ 7
εἰς θεόν, τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ
γὰρ δύναται: οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες θεῷ ἀρέσαι⁵ οὐ 8
δύνανται. Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν 9
πνεύματι, εἴπερ⁶ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ⁷ ἐν ὑμῖν. Εἰ δέ τις
πνεῦμα χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. Εἰ δὲ 10
χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν,
τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. Εἰ δὲ τὸ πνεῦμα 11
τοῦ ἐγείραντος Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ⁷ ἐν ὑμῖν, ὁ
ἐγείρας τὸν χριστὸν ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσῃ⁸ καὶ τὰ
θνητὰ⁹ σώματα ὑμῶν, διὰ τὸ ἐνοικοῦν¹⁰ αὐτοῦ πνεῦμα
ἐν ὑμῖν.

¹ φρονέω, think, judge. ² φρόνημα, τος, τό, mind set, way of thinking. ³ διότι, because, on this account. ⁴ ἐχθρα, ας, ή, enmity, hostility. ⁵ ἀρέσκω, please, serve. ⁶ εἴπερ, if perhaps, if indeed. ⁷ οἰκέω, inhabit, dwell. ⁸ ζωοποιέω, make alive, make to live. ⁹ θνητός, subject to death, mortal. ¹⁰ ἐνοικέω, dwell in, am settled in.

Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται¹ ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκί, τοῦ 12

κατὰ σάρκα ζῆν· εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε 13

ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις² τοῦ

σώματος θανατοῦτε,³ ζήσεσθε. Ὅσοι γὰρ πνεύματι 14

θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ. Οὐ γὰρ ἐλάβετε 15

πνεῦμα δουλείας⁴ πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε

πνεῦμα υἰοθεσίας,⁵ ἐν ᾧ κρίζομεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. 16

Αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ⁶ τῷ πνεύματι ἡμῶν,

ὅτι ἐσμέν τέκνα θεοῦ· εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι·⁷ 17

κληρονόμοι⁷ μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι⁸ δὲ χριστοῦ:

εἴπερ⁹ συμπάσχομεν,¹⁰ ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.¹¹

Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα¹² τοῦ νῦν 18

καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι¹³

εἰς ἡμᾶς. Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία¹⁴ τῆς κτίσεως¹⁵ τὴν 19

ἀποκάλυψιν¹⁶ τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται.¹⁷ Τῇ 20

¹ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ² πράξις, εως, ἡ, deed, function. ³ θανατώω, put to death, subdue. ⁴ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ⁵ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ⁶ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ⁷ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ⁸ συγκληρονόμος, fellow heir, joint heir. ⁹ εἴπερ, if perhaps, if indeed. ¹⁰ συμπάσχω, suffer with, suffer together with. ¹¹ συνδοξάζω, glorify together with. ¹² πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ¹³ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ¹⁴ ἀποκαραδοκία, ας, ἡ, eager expectation. ¹⁵ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹⁶ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ¹⁷ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly.

γὰρ ματαιότητι¹ ἢ κτίσις² ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα,³ ἀλλὰ
 διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι: ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις² ²¹
 ἐλευθερωθήσεται⁴ ἀπὸ τῆς δουλείας⁵ τῆς φθορᾶς⁶ εἰς
 τὴν ἐλευθερίαν⁷ τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. ²²
 Οἶδμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις² συστενάζει⁸ καὶ
 συνωδίνει⁹ ἄχρι τοῦ νῦν. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ²³
 τὴν ἀπαρχὴν¹⁰ τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς
 αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν,¹¹ υἱοθεσίαν¹²
 ἀπεκδεχόμενοι,¹³ τὴν ἀπολύτρωσιν¹⁴ τοῦ σώματος
 ἡμῶν. Τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν: ἐλπίς δὲ βλεπομένη ²⁴
 οὐκ ἔστιν ἐλπίς: ὁ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; Εἰ δὲ ²⁵
 ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

¹ ματαιότης, ητος, ἡ, vanity, emptiness. ² κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ³ ἐκόν, of one's own free will, voluntarily.

⁴ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ⁵ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ⁶ φθορά, ᾶς, ἡ, destruction, corruption. ⁷ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ⁸ συστενάζω, lament, groan together. ⁹ συνωδίνω, suffer agony together. ¹⁰ ἀπαρχή, ἡς, ἡ, first fruit. ¹¹ στενάζω, groan (internally), sigh deeply. ¹² υἱοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹³ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ¹⁴ ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, redemption, deliverance.

Ὡσαύτως¹ δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται² ταῖς 26

ἀσθενείαις³ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευζόμεθα καθὼ⁴ δεῖ,

οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει⁵

ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς⁶ ἀλαλήτοις·⁷ ὁ δὲ ἐρευνῶν⁸ τὰς 27

καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα⁹ τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ

θεὸν ἐντυγχάνει¹⁰ ὑπὲρ ἁγίων. Οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς 28

ἀγαπῶσιν τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ¹¹ εἰς ἀγαθόν, τοῖς

κατὰ πρόθεσιν¹² κλητοῖς¹³ οὖσιν. Ὅτι οὖς προέγνω,¹⁴ 29

καὶ προώρισεν¹⁵ συμμόρφους¹⁶ τῆς εἰκόνης¹⁷ τοῦ υἱοῦ

αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον¹⁸ ἐν πολλοῖς

ἀδελφοῖς· οὖς δὲ προώρισεν,¹⁵ τούτους καὶ ἐκάλεσεν· 30

καὶ οὖς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὖς δὲ

ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν.

¹ Ὡσαύτως, likewise. ² συναντιλαμβάνομαι, help, assist. ³ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ⁴ καθό, in so far as, as. ⁵ ὑπερεντυγχάνω, plead, intercede. ⁶ στεναγμός, οὔ, ὁ, groan, groaning. ⁷ ἀλάλητος, inexpressible, unutterable. ⁸ ἐρευνάω, search diligently. ⁹ φρόνημα, τος, τό, mind set, way of thinking. ¹⁰ ἐντυγχάνω, entreat, intercede. ¹¹ συνεργέω, work together. ¹² πρόθεσις, εως, ἡ, setting forth, purpose. ¹³ κλητός, called, summoned. ¹⁴ προγινώσκω, know beforehand. ¹⁵ προορίζω, predetermine, foreordain. ¹⁶ σύμμορφος, similar in form, similar. ¹⁷ εἰκόν, ὄνος, ἡ, image, likeness. ¹⁸ πρωτότοκος, first-born.

Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; Εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς 31
 καθ' ἡμῶν; Ὅς γε¹ τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο,² ἀλλ' 32
 ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ
 σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται;³ Τίς ἐγκαλέσει⁴ 33
 κατὰ ἐκλεκτῶν⁵ θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαίων: τίς ὁ 34
 κατακρίνων;⁶ Χριστὸς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ
 ἐγερθεὶς, ὃς καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ
 ἐντυγχάνει⁷ ὑπὲρ ἡμῶν. Τίς ἡμᾶς χωρίσει⁸ ἀπὸ τῆς 35
 ἀγάπης τοῦ χριστοῦ; Θλίψις, ἢ στενοχωρία,⁹ ἢ
 διωγμός,¹⁰ ἢ λιμός,¹¹ ἢ γυμνότης,¹² ἢ κίνδυνος,¹³ ἢ
 μάχαιρα;¹⁴ Καθὼς γέγραπται ὅτι Ἐνεκέν¹⁵ σου 36
 θανατούμεθα¹⁶ ὅλην τὴν ἡμέραν: ἐλογίσθημεν ὡς
 πρόβατα σφαγῆς.¹⁷ Ἄλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν 37
 ὑπερνικῶμεν¹⁸ διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. 38
 Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζῶη οὔτε

¹ γέ, indeed, at least. ² φείδομαι, spare, abstain. ³ χαρίζομαι, give freely, forgive. ⁴ ἐγκαλέω, accuse, bring a charge. ⁵ ἐκλεκτός, chosen, elect. ⁶ κατακρίνω, condemn. ⁷ ἐντυγχάνω, entreat, intercede. ⁸ χωρίζω, separate, depart. ⁹ στενοχωρία, ας, ἢ, difficulty, distress. ¹⁰ διωγμός, οὐ, ὁ, persecution. ¹¹ λιμός, οὐ, ὁ, hunger, famine. ¹² γυμνότης, ητος, ἢ, nakedness, exposure. ¹³ κίνδυνος, οὐ, ὁ, danger, peril. ¹⁴ μάχαιρα, ης, ἢ, sword. ¹⁵ ἔνεκεν, for the sake of, on account of. ¹⁶ θανατώω, put to death, subdue. ¹⁷ σφαγή, ἧς, ἢ, slaughter, sacrifice. ¹⁸ ὑπερνικάω, prevail completely.

ἄγγελοι οὐτε ἀρχαὶ οὐτε δυνάμεις οὐτε ἐνεστῶτα¹ οὐτε
 μέλλοντα οὐτε ὑψωμα² οὐτε βάθος³ οὐτε τις κτίσις⁴ 39
 ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι⁵ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ
 θεοῦ τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι,⁶ 9
 συμμαρτυρούσης⁷ μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν
 πνεύματι ἀγίῳ, ὅτι λύπη⁸ μοι ἐστὶν μεγάλη, καὶ 2
 ἀδιάλειπτος⁹ ὁδύνη¹⁰ τῇ καρδίᾳ μου. Εὐχόμεν¹¹ γὰρ 3
 αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα¹² εἶναι ἀπὸ τοῦ χριστοῦ ὑπὲρ τῶν
 ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν¹³ μου κατὰ σάρκα: 4
 οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται,¹⁴ ὧν ἡ υἰοθεσία¹⁵ καὶ ἡ δόξα
 καὶ αἱ διαθήκαι καὶ ἡ νομοθεσία¹⁶ καὶ ἡ λατρεία¹⁷ καὶ
 αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ 5
 κατὰ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντων, θεὸς εὐλογητὸς¹⁸ εἰς
 τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Οὐχ οἶον¹⁹ δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν²⁰ ὁ 6

¹ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ² ὑψωμα, τος, τό, height, lofty thing. ³ βάθος, ους, τό, depth, deep. ⁴ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ⁵ χωρίζω, separate, depart. ⁶ ψεύδομαι, lie. ⁷ συμμαρτυρέω, bear witness with, confirm. ⁸ λύπη, ης, ἡ, pain, grief. ⁹ ἀδιάλειπτος, unceasing, constant. ¹⁰ ὁδύνη, ης, ἡ, pain, grief. ¹¹ εὐχομαι, pray, wish. ¹² ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. ¹³ συγγενής, kindred, relative. ¹⁴ Ἰσραηλίτης, ου, ὁ, Israelite. ¹⁵ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹⁶ νομοθεσία, ας, ἡ, legislation, law. ¹⁷ λατρεία, ας, ἡ, service, divine worship. ¹⁸ εὐλογητός, well spoken of, blessed. ¹⁹ οἶος, such as, of what kind. ²⁰ ἐκπίπτω, fall away, fall out.

λόγος τοῦ θεοῦ. Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὔτοι
Ἰσραήλ: οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα: 7
ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα. Τοῦτ' ἔστιν, 8
οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ: ἀλλὰ
τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. 9
Ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος, Κατὰ τὸν καιρὸν
τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρα¹ υἱός. Οὐ 10
μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα² ἐξ ἐνὸς κοίτην³ ἔχουσα,
Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν – μήπω⁴ γὰρ γεννηθέντων, 11
μηδὲ πράξαντων τι ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἵνα ἡ κατ'
ἐκλογὴν⁵ πρόθεσις⁶ τοῦ θεοῦ μένη, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ'
ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ ὅτι Ὁ μεῖζων 12
δουλεύσει⁷ τῷ ἐλάσσονι.⁸ Καθὼς γέγραπται, Τὸν 13
Ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαὺ ἐμίσησα.

¹ Σάρρα, ας, ἡ, Sarah. ² Ῥεβέκκα, ας, ἡ, Rebecca. ³ κοίτη, ης, ἡ, bed, sexual promiscuity. ⁴ μήπω, not yet. ⁵ ἐκλογή, ἡς, ἡ, (divine) selection, choice. ⁶ πρόθεσις, εως, ἡ, setting forth, purpose. ⁷ δουλεύω, serve, am a slave. ⁸ ἐλάσσων, lesser, less.

Τί οὖν ἐροῦμεν; Μὴ ἀδικία¹ παρὰ τῷ θεῷ; Μὴ γένοιτο. 14

Τῷ γὰρ Μωϋσῇ λέγει, Ἐλεήσω² ὃν ἂν ἐλεῶ,² καὶ
οἰκτερήσω³ ὃν ἂν οἰκτείρω.³ Ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, 16
οὐδὲ τοῦ τρέχοντος,⁴ ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος² θεοῦ. Λέγει 17
γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραῷ⁵ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξηγειρά⁶
σε, ὅπως ἐνδείξωμαι⁷ ἐν σοὶ τὴν δυνάμιν μου, καὶ
ὅπως διαγγελῇ⁸ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Ἄρα οὖν 18
ὃν θέλει ἐλεεῖ: ὃν δὲ θέλει σκληρύνει.⁹

Ἐρεῖς οὖν μοι, Τί ἔτι μέμφεται;¹⁰ Τῷ γὰρ βουλήματι¹¹ 19
αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν;¹² Μενοῦνγε,¹³ ὦ¹⁴ ἄνθρωπε, σὺ 20
τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος¹⁵ τῷ θεῷ; Μὴ ἐρεῖ τὸ
πλάσμα¹⁶ τῷ πλάσαντι,¹⁷ Τί με ἐποίησας οὕτως;¹⁸ Ἡ 21
οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς¹⁹ τοῦ πηλοῦ,²⁰ ἐκ τοῦ
αὐτοῦ φυράματος²¹ ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκευῶς,²² ὃ

¹ ἀδικία, ας, ἡ, unrighteousness. ² ἐλεέω, have mercy, pity. ³ οἰκτείρω, pity, have compassion on. ⁴ τρέχω, run, exercise myself. ⁵ Φαραῶ, ὁ, Pharaoh. ⁶ ἐξεγείρω, raise, raise up. ⁷ ἐνδείκνυμι, show forth, show. ⁸ διαγγέλλω, publish abroad, proclaim. ⁹ σκληρύνω, harden. ¹⁰ μέμφομαι, find fault with, blame. ¹¹ βούλημα, τος, τό, purpose, will. ¹² ἀντίστημι, resist, oppose. ¹³ μενούνγε, on the contrary, indeed. ¹⁴ ὦ, Oh! omega. ¹⁵ ἀνταποκρίνομαι, answer again, contradict. ¹⁶ πλάσμα, τος, τό, image, figure. ¹⁷ πλάσσω, form, mold. ¹⁸ οὕτως, thus, so. ¹⁹ κεραμεύς, έως, ὁ, potter. ²⁰ πηλός, οὐ, ὁ, clay, mud. ²¹ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ²² σκευῶς, οὐς, τό, vessel, goods (plural).

δὲ εἰς ἀτιμίαν;¹ Εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι² τὴν 22
 ὀργήν, καὶ γνωρίσαι³ τὸ δυνατόν αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν
 πολλῇ μακροθυμίᾳ⁴ σκεύη⁵ ὀργῆς κατηρτισμένα⁶ εἰς
 ἀπώλειαν;⁷ καὶ ἵνα γνωρίσῃ³ τὸν πλοῦτον⁸ τῆς δόξης 23
 αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη⁵ ἐλέους,⁹ ἃ προητοίμασεν¹⁰ εἰς δόξαν, 24
 οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ
 καὶ ἐξ ἐθνῶν; Ὡς καὶ ἐν τῷ Ὠσηέ λέγει, Καλέσω τὸν 25
 οὐ λαόν μου λαόν μου: καὶ τὴν οὐκ ἡγαπημένην
 ἡγαπημένην. Καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ¹¹ ἐρρήθη 26
 αὐτοῖς, Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ
 θεοῦ ζῶντος. Ἡσαΐας¹² δὲ κρᾶζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ, 27
 Ἐὰν ᾗ ὁ ἀριθμὸς¹³ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος¹⁴ τῆς
 θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα¹⁵ σωθήσεται: λόγον γὰρ 28
 συντελῶν¹⁶ καὶ συντέμνων¹⁷ ἐν δικαιοσύνῃ: ὅτι λόγον
 συντετμημένον¹⁷ ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ 29
 καθὼς προεῖρηκεν¹⁸ Ἡσαΐας,¹² Εἰ μὴ κύριος Σαβαώθ¹⁹

¹ ἀτιμία, ας, ἡ, dishonor, disgrace. ² ἐνδείκνυμι, show forth, show. ³ γνωρίζω, make known, declare. ⁴ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ⁵ σκεῦος, ους, τό, vessel, goods (plural). ⁶ καταρτίζω, mend, fit. ⁷ ἀπώλεια, ας, ἡ, destruction, ruin. ⁸ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ⁹ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ¹⁰ προετοιμάζω, prepare beforehand, predestine. ¹¹ οὗ, where, when. ¹² Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ¹³ ἀριθμός, οῦ, ὁ, number, total. ¹⁴ ἄμμος, ου, ἡ, sand. ¹⁵ κατάλειμμα, ατος, τό, remnant, small residue. ¹⁶ συντελέω, complete, accomplish. ¹⁷ συντέμνω, cut short, shorten. ¹⁸ προελέγω, say beforehand, forewarn. ¹⁹ σαβαώθ, hosts, armies.

ἐγκατέλιπεν¹ ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα² ἂν
ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα³ ἂν ὁμοιώθημεν.⁴

Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην, 30
κατέλαβεν⁵ δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ
πίστεως: Ἰσραὴλ δέ, διώκων νόμον δικαιοσύνης, εἰς 31
νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασεν.⁶ Διὰ τί; Ὅτι οὐκ ἐκ 32
πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου: προσέκοψαν⁷ γὰρ
τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος,⁸ καθὼς γέγραπται, Ἰδοὺ 33
τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος⁸ καὶ πέτραν⁹
σκανδάλου:¹⁰ καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ
καταισχυνθήσεται.¹¹

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία¹² τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις 10
ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν. 2
Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζήλον¹⁴ θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ'

¹ ἐγκαταλείπω, leave behind, forsake. ² Σόδομα, ὠν, τό, Sodom. ³ Γόμορρα, ας, ἡ, Gomorrah. ⁴ ὁμοιώω, make like, liken. ⁵ καταλαμβάνω, overtake, apprehend. ⁶ φθάνω, come before another, anticipate. ⁷ προσκόπτω, strike against, stumble. ⁸ πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ⁹ πέτρα, ας, ἡ, rock. ¹⁰ σκανδάλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ¹¹ καταισχύνω, put to shame, shame. ¹² εὐδοκία, ας, ἡ, good pleasure, good-will. ¹³ δέησις, εως, ἡ, entreaty, prayer. ¹⁴ ζήλος, ου, ὁ, zeal, jealousy.

οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.¹ Ἀγνοοῦντες² γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ 3
δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες
στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. 4
Τέλος γὰρ νόμου χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ
πιστεύοντι. Μωϋσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν 5
ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται
ἐν αὐτοῖς. Ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει, 6
Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν
οὐρανόν;— τοῦτ' ἔστιν χριστὸν καταγαγεῖν³ — ἢ, Τίς 7
καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;⁴— τοῦτ' ἔστιν χριστὸν
ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.⁵ Ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς σου τὸ 8
ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου:
τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν: ὅτι 9
ἐὰν ὁμολογήσῃς⁶ ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν,
καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ: καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται 10
εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται⁶ εἰς

¹ ἐπίγνωσις, εὖ, ἡ, knowledge, discernment. ² ἀγνοέω, not know, be unaware. ³ κατὰγω, bring down, lead down. ⁴ ἄβυσσος, οὐ, ἡ, bottomless, incomprehensible depth. ⁵ ἀνάγω, lead up, restore. ⁶ ὁμολογέω, confess, profess.

σωτηρίαν. Λέγει γὰρ ἡ γραφή, Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' 11

αὐτῷ οὐ κατασχυνθήσεται.¹ Οὐ γάρ ἐστιν διαστολή² 12

Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος;³ ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος

πάντων, πλουτῶν⁴ εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους

αὐτόν. Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα κυρίου 13

σωθήσεται. Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ 14

ἐπίστευσαν; Πῶς δὲ πιστεύσουσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν;

Πῶς δὲ ἀκούσουσιν χωρὶς κηρύσσοντος; Πῶς δὲ 15

κηρύξουσιν ἂν μὴ ἀποσταλῶσιν; Καθὼς γέγραπται,

Ὡς ὡραῖοι⁵ οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην,

τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά.

Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν⁶ τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας⁷ 16

γὰρ λέγει, Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ⁸ ἡμῶν; Ἄρα 17

ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς,⁸ ἡ δὲ ἀκοή⁸ διὰ ῥήματος θεοῦ. Ἀλλὰ 18

λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; Μενούγγε;⁹ Εἰς πᾶσαν τὴν

γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος¹⁰ αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα¹¹

¹ κατασχύνω, put to shame, shame. ² διαστολή, ἤς, ἡ, difference, distinction. ³ Ἑλλήν, ἥνος, ὁ, Greek, Hellene. ⁴ πλουτέω, be rich, become rich. ⁵ ὡραῖος, beautiful, fair. ⁶ ὑπακούω, obey, listen. ⁷ Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ⁸ ἀκοή, ἤς, ἡ, hearing, report. ⁹ μενούγγε, on the contrary, indeed. ¹⁰ φθόγγος, ου, ὁ, tone, voice. ¹¹ πέρας, ατος, τό, limit, end.

τῆς οἰκουμένης¹ τὰ ῥήματα αὐτῶν. Ἀλλὰ λέγω, μὴ 19
οὐκ ἔγνω Ἰσραήλ; Πρῶτος Μωϋσῆς λέγει, Ἐγὼ
παραζηλώσω² ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτω³
παροργιῶ⁴ ὑμᾶς. Ἡσαΐας⁵ δὲ ἀποτολμᾷ⁶ καὶ λέγει, 20
Εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανῆς⁷ ἐγενόμην
τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. Πρὸς δὲ τὸν Ἰσραήλ λέγει, 21
"Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα⁸ τὰς χεῖράς μου πρὸς
λαὸν ἀπειθοῦντα⁹ καὶ ἀντιλέγοντα.¹⁰

Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο¹¹ ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; Μὴ 11
γένοιτο. Καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλῆτης¹² εἰμί, ἐκ σπέρματος
Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν.¹³ Οὐκ ἀπώσατο¹¹ ὁ θεὸς 2
τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω.¹⁴ "Ἡ οὐκ οἶδατε ἐν Ἡλίᾳ
τί λέγει ἡ γραφή; Ὡς ἐντυγχάνει¹⁵ τῷ θεῷ κατὰ τοῦ
Ἰσραήλ, λέγων, Κύριε, τοὺς προφῆτας σου 3
ἀπέκτειναν, καὶ τὰ θυσιαστήριά¹⁶ σου κατέσκαψαν.¹⁷

¹ οἰκουμένη, ης, ἡ, inhabited world. ² παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ³ ἀσύνετος, without understanding, unintelligent. ⁴ παροργίζω, provoke to anger, exasperate. ⁵ Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ⁶ ἀποτολμᾶω, be bold, assume boldness. ⁷ ἐμφανής, visible, manifest. ⁸ ἐκπετάννυμι, spread out, stretch out. ⁹ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ¹⁰ ἀντιλέγω, speak against, oppose. ¹¹ ἀπωθέω, push or thrust away, reject. ¹² Ἰσραηλῆτης, ου, ὁ, Israelite. ¹³ Βενιαμίν, ὁ, Benjamin. ¹⁴ προγινώσκω, know beforehand. ¹⁵ ἐντυγχάνω, entreat, intercede. ¹⁶ θυσιαστήριον, ου, τό, altar. ¹⁷ κατασκάπτω, tear down, demolish.

καὶ γὰρ ὑπελείφθη¹ μόνος, καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχὴν
 μου. Ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός;² Κατέλιπον³ ⁴
 ἑξακισχίλιους⁴ ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν
 γόνυ⁶ τῇ Βάαλ.⁷ Οὕτως⁸ οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ ⁵
 λείμμα⁹ κατ' ἐκλογὴν¹⁰ χάριτος γέγονεν. Εἰ δὲ χάριτι, ⁶
 οὐκέτι ἐξ ἔργων: ἐπεὶ¹¹ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. Εἰ
 δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶν χάρις: ἐπεὶ¹¹ τὸ ἔργον οὐκέτι
 ἐστὶν ἔργον. Τί οὖν; Ὁ ἐπιζητεῖ¹² Ἰσραήλ, τοῦτο οὐκ ⁷
 ἐπέτυχεν,¹³ ἡ δὲ ἐκλογὴ¹⁰ ἐπέτυχεν,¹³ οἱ δὲ λοιποὶ
 ἐπωρώθησαν:¹⁴ καθὼς γέγραπται, Ἐδωκεν αὐτοῖς ὁ ⁸
 θεὸς πνεῦμα κατανύξεως,¹⁵ ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ
 βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον
 ἡμέρας. Καὶ Δαυὶδ λέγει, Γεννηθήτω ἡ τράπεζα¹⁶ ⁹
 αὐτῶν εἰς παγίδα¹⁷ καὶ εἰς θήραν,¹⁸ καὶ εἰς σκάνδαλον,¹⁹
 καὶ εἰς ἀνταπόδομα²⁰ αὐτοῖς: σκοτισθήτωσαν²¹ οἱ ¹⁰

¹ ὑπολείπω, leave remaining, leave behind. ² χρηματισμός, οὐ, ὁ, divine response, oracle. ³ καταλείπω, leave, leave behind. ⁴ ἑξακισχίλιοι, seven thousand, 7000. ⁵ κάμπτω, bend, bow. ⁶ γόνυ, ατος, τό, knee. ⁷ Βάαλ, ὁ, Baal. ⁸ οὕτως, thus, so. ⁹ λείμμα, τος, τό, remnant, remainder. ¹⁰ ἐκλογή, ἡς, ἡ, (divine) selection, choice. ¹¹ ἐπεὶ, when, since. ¹² ἐπιζητέω, seek for, seek after. ¹³ ἐπιτυγχάνω, obtain, attain. ¹⁴ ἐπωρώ, harden, render callous. ¹⁵ κατανύξις, εως, ἡ, stupefaction, deep sleep. ¹⁶ τράπεζα, ἡς, ἡ, table. ¹⁷ παγίς, ἰδος, ἡ, trap, snare. ¹⁸ θήρα, ας, ἡ, net, trap. ¹⁹ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ²⁰ ἀνταπόδομα, τος, τό, repayment, reward. ²¹ σκοτίζω, darken.

ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον¹
αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.² Λέγω οὖν, μὴ 11
ἔπταισαν³ ἵνα πέσωσιν; Μὴ γένοιτο: ἀλλὰ τῷ αὐτῶν
παραπτώματι⁴ ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ
παραζηλώσαι⁵ αὐτούς. Εἰ δὲ τὸ παράπτωμα⁴ αὐτῶν 12
πλοῦτος⁶ κόσμος, καὶ τὸ ἥττημα⁷ αὐτῶν πλοῦτος⁶
ἔθνων, πόσῳ⁸ μᾶλλον τὸ πλήρωμα⁹ αὐτῶν;
Ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. Ἐφ' ὅσον μὲν εἰμι ἐγὼ 13
ἔθνων ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω: εἴ πως 14
παραζηλώσω⁵ μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ
αὐτῶν. Εἰ γὰρ ἡ ἀποβολή¹⁰ αὐτῶν καταλλαγή¹¹ 15
κόσμου, τίς ἡ πρόσληψις,¹² εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; Εἰ δὲ 16
ἡ ἀπαρχὴ¹³ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα:¹⁴ καὶ εἰ ἡ ρίζα¹⁵ ἁγία,
καὶ οἱ κλάδοι.¹⁶ Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων¹⁶ 17
ἐξεκλάσθησαν,¹⁷ σὺ δὲ ἀγριέλαιος¹⁸ ὢν ἐνεκεντρίσθης

¹ νῶτος, ου, ὁ, back, back of men or animals. ² συγκάμπτω, (cause to) bend, bend together. ³ πταίω, cause to stumble, stumble. ⁴ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ⁵ παραζηλώω, provoke to jealousy, make jealous. ⁶ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ⁷ ἥττημα, τος, τό, loss, failure. ⁸ πόσος, how many? how great? ⁹ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹⁰ ἀποβολή, ἥς, ἡ, rejection, loss. ¹¹ καταλλαγή, ἥς, ἡ, reconciliation. ¹² πρόσληψις, εως, ἡ, receiving. ¹³ ἀπαρχή, ἥς, ἡ, first fruit. ¹⁴ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ¹⁵ ρίζα, ἥς, ἡ, root, that which grows from the root. ¹⁶ κλάδος, ου, ὁ, branch (of a tree), branch. ¹⁷ ἐκκλάω, break off. ¹⁸ ἀγριέλαιος, ου, ἡ, wild olive tree. ¹⁹ ἐγκεντρίζω, ingraft, graft in.

ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνός¹ τῆς ῥίζης² καὶ τῆς
 πιότητος³ τῆς ἐλαίας⁴ ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ⁵ τῶν 18
 κλάδων·⁶ εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι,⁵ οὐ σὺ τὴν ῥίζαν²
 βαστάξεις,⁷ ἀλλ' ἡ ῥίζα² σέ. Ἐρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν 19
 κλάδοι,⁶ ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ.⁹ Καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ¹⁰ 20
 ἐξεκλάσθησαν,⁸ σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας. Μὴ
 ὑψηλοφρόνει,¹¹ ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ 21
 φύσιν¹² κλάδων⁶ οὐκ ἐφείσατο,¹³ μήπως¹⁴ οὐδὲ σου
 φείσεται.¹³ Ἴδε οὖν χρηστότητα¹⁵ καὶ ἀποτομίαν¹⁶ 22
 θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας, ἀποτομίαν·¹⁶ ἐπὶ δὲ σέ,
 χρηστότητα,¹⁵ ἐὰν ἐπιμείνης¹⁷ τῇ χρηστότητι·¹⁵ ἐπεὶ¹⁸
 καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ.¹⁹ Καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσιν 23
 τῇ ἀπιστίᾳ,¹⁰ ἐγκεντρισθήσονται·⁹ δυνατὸς γὰρ ὁ θεός
 ἐστὶν πάλιν ἐγκεντρίσαι⁹ αὐτούς. Εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς 24
 κατὰ φύσιν¹² ἐξεκόπης¹⁹ ἀγριελαίου,²⁰ καὶ παρὰ φύσιν

¹ συγκοινωνός, οὗ, ὁ, partaker, participant. ² ῥίζα, ἡς, ἡ, root, that which grows from the root. ³ πιότης, ἡτος, ἡ, fatness. ⁴ ἐλαία, ας, ἡ, olive tree. ⁵ κατακαυχάομαι, exult over, triumph over. ⁶ κλάδος, ου, ὁ, branch (of a tree), branch. ⁷ βαστάζω, bear, carry. ⁸ ἐκκλάω, break off. ⁹ ἐγκεντρίζω, ingraft, graft in. ¹⁰ ἀπιστία, ας, ἡ, unbelief, unfaithfulness. ¹¹ ὑψηλοφρονέω, be proud, haughty. ¹² φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ¹³ φείδομαι, spare, abstain. ¹⁴ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ¹⁵ χρηστότης, ἡτος, ἡ, goodness, kindness. ¹⁶ ἀποτομία, ας, ἡ, severity, harshness. ¹⁷ ἐπιμένω, continue, remain. ¹⁸ ἐπεὶ, when, since. ¹⁹ ἐκκόπτω, cut out, cut off. ²⁰ ἀγριελαίος, ου, ἡ, wild olive tree.

ἐνεκεντρίσθης¹ εἰς καλλιέλαιον,² πόσω³ μᾶλλον οὗτοι,

οἱ κατὰ φύσιν,⁴ ἐγκεντρισθήσονται¹ τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;⁵

Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν,⁶ ἀδελφοί, τὸ μυστήριον⁷ 25

τοῦτο, ἵνα μὴ ᾗτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι,⁸ ὅτι πώρωςις

ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρι οὗ τὸ πλήρωμα

τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ: καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται: 26

καθὼς γέγραπται, "Ἦξει¹¹ ἐκ Σιών ὁ ῥυόμενος,¹² καὶ

ἀποστρέψει¹³ ἀσεβείας¹⁴ ἀπὸ Ἰακώβ: καὶ αὕτη αὐτοῖς 27

ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι¹⁵ τὰς ἀμαρτίας

αὐτῶν. Κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον, ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς: κατὰ 28

δὲ τὴν ἐκλογὴν,¹⁶ ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. 29

Ἀμεταμέλητα¹⁷ γὰρ τὰ χαρίσματα¹⁸ καὶ ἡ κλῆσις¹⁹

τοῦ θεοῦ. Ὡσπερ γὰρ καὶ ὑμεῖς ποτὲ ἠπειθήσατε²⁰ τῷ 30

θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε²¹ τῇ τούτων ἀπειθείᾳ:²² οὕτως 31

¹ ἐγκεντριζῶ, ingraft, graft in. ² καλλιέλαιος, ου, ἡ, cultivated olive tree. ³ πόσος, how many? how great? ⁴ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ⁵ ἐλαία, ας, ἡ, olive tree. ⁶ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁷ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ⁸ φρόνιμος, prudent, wise. ⁹ πώρωςις, εως, ἡ, hardness, obstinancy. ¹⁰ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹¹ ἔγω, have come, am present. ¹² ῥύομαι, rescue, save. ¹³ ἀποστρέφω, turn away, turn back. ¹⁴ ἀσέβεια, ας, ἡ, ungodliness, impiety. ¹⁵ ἀφαιρέω, take away, smite off. ¹⁶ ἐκλογή, ἡς, ἡ, (divine) selection, choice. ¹⁷ ἀμεταμέλητος, without regret, not to be repented of. ¹⁸ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ¹⁹ κλῆσις, εως, ἡ, (divine) call, invitation. ²⁰ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ²¹ ἐλέεω, have mercy, pity. ²² ἀπειθεια, ας, ἡ, disobedience, willful unbelief.

καὶ οὗτοι νῦν ἠπειθήσαν,¹ τῷ ὑμετέρῳ² ἐλέει³ ἵνα καὶ
αὐτοὶ ἐλεθῶσιν:⁴ συνέκλεισεν⁵ γὰρ ὁ θεὸς τοὺς 32
πάντας εἰς ἀπειθειαν,⁶ ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.⁴

Ὡς⁷ βάθος⁸ πλούτου⁹ καὶ σοφίας καὶ γνώσεως¹⁰ θεοῦ. Ὡς 33
ἀνεξερευνήτα¹¹ τὰ κρίματα¹² αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι
αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν¹⁴ κυρίου; Ἡ τίς 34
σύμβουλος¹⁵ αὐτοῦ ἐγένετο; Ἡ τίς προέδωκεν¹⁶ αὐτῷ, 35
καὶ ἀνταποδοθήσεται¹⁷ αὐτῷ; Ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' 36
αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα: αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας. Ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν¹⁸ τοῦ 12
θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν¹⁹ ζῶσαν,
ἁγίαν, εὐάρεστον²⁰ τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν²¹ λατρείαν²²
ὑμῶν, καὶ μὴ συσχηματίζεσθαι²³ τῷ αἰῶνι τούτῳ, 2

¹ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ² ὑμέτερος, your. ³ ἔλεος, οὐς, ὁ, pity, mercy. ⁴ ἐλέειω, have mercy, pity. ⁵ συγκλείω, shut, enclose. ⁶ ἀπειθεια, ας, ἡ, disobedience, willful unbelief. ⁷ ὦ, Oh! omega. ⁸ βάθος, οὐς, τό, depth, deep. ⁹ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ¹⁰ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ¹¹ ἀνεξερευνήτος, that cannot be searched into. ¹² κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹³ ἀνεξιχνίαστος, inscrutable, incomprehensible. ¹⁴ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹⁵ σύμβουλος, ου, ὁ, adviser, counsellor. ¹⁶ προδίδωμι, give in advance, give first. ¹⁷ ἀνταποδίδωμι, recompense, repay. ¹⁸ οἰκτιρμός, οὔ, ὁ, compassion, pity. ¹⁹ θυσία, ας, ἡ, sacrifice. ²⁰ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ²¹ λογικός, thoughtful, reasonable. ²² λατρεία, ας, ἡ, service, divine worship. ²³ συσχηματίζω, conform to.

ἀλλὰ μεταμορφοῦσθαι¹ τῇ ἀνακαινώσει² τοῦ νοῦς³
 ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν⁴ ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ
 τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον⁵ καὶ τέλειον.⁶

Λέγω γάρ, διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι, παντὶ τῷ 3
 ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν⁷ παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν,⁸
 ἀλλὰ φρονεῖν⁸ εἰς τὸ σωφρονεῖν,⁹ ἐκάστῳ ὡς ὁ θεὸς
 ἐμέρισεν¹⁰ μέτρον¹¹ πίστεως. Καθάπερ¹² γὰρ ἐν ἐνὶ 4
 σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν
 αὐτὴν ἔχει πράξιν:¹³ οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώμα ἔσμεν 5
 ἐν χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. Ἐχοντες δὲ 6
 χαρίσματα¹⁴ κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν
 διάφορα,¹⁵ εἴτε προφητείαν,¹⁶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν¹⁷
 τῆς πίστεως: εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ: εἴτε ὁ 7
 διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ:¹⁸ εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν 8
 τῇ παρακλήσει:¹⁹ ὁ μεταδιδούς,²⁰ ἐν ἀπλότητι:²¹ ὁ

¹ μεταμορφώω, change the form, transform. ² ἀνακαινώσις, εὐα, ἡ, renewal, renewing. ³ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ⁴ δοκιμάζω, prove, approve. ⁵ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ⁶ τέλειος, complete, perfect. ⁷ ὑπερφρονέω, think too highly of oneself. ⁸ φρονέω, think, judge. ⁹ σωφρονέω, be of sound mind, judgment. ¹⁰ μερίζω, divide, part. ¹¹ μέτρον, οὐ, τό, measure, measuring rod. ¹² καθάπερ, even as, just as. ¹³ πράξις, εὐα, ἡ, deed, function. ¹⁴ χάρισμα, τος, τό, gift, undeserved favor. ¹⁵ διάφορος, various, different. ¹⁶ προφητεία, ας, ἡ, prophecy. ¹⁷ ἀναλογία, ας, ἡ, proportion, measure. ¹⁸ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁹ παράκλησις, εὐα, ἡ, exhortation, consolation. ²⁰ μεταδίδωμι, give a share of, share. ²¹ ἀπλότης, ητος, ἡ, singleness, hence simplicity.

προϊστάμενος,¹ ἐν σπουδῇ:² ὁ ἐλεῶν,³ ἐν ἰλαρότητι.⁴ 9
 Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος.⁵ Ἀποστυγούντες⁶ τὸ πονηρόν,
 κολλώμενοι⁷ τῷ ἀγαθῷ. Τῇ φιλαδελφίᾳ⁸ εἰς 10
 ἀλλήλους φιλόστοργοι:⁹ τῇ τιμῇ ἀλλήλους
 προηγούμενοι:¹⁰ τῇ σπουδῇ² μὴ ὀκνηροί:¹¹ τῷ 11
 πνεύματι ζέοντες:¹² τῷ κυρίῳ δουλεύοντες:¹³ τῇ ἐλπίδι 12
 χαίροντες: τῇ θλίψει ὑπομένοντες:¹⁴ τῇ προσευχῇ
 προσκαρτεροῦντες:¹⁵ ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων 13
 κοινωνοῦντες:¹⁶ τὴν φιλοξενίαν¹⁷ διώκοντες. 14
 Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς: εὐλογεῖτε, καὶ μὴ
 καταρᾶσθε.¹⁸ Χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν 15
 μετὰ κλαιόντων. Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονούντες.¹⁹ 16
 Μὴ τὰ ὑψηλὰ²⁰ φρονούντες,¹⁹ ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς²¹
 συναπαγόμενοι.²² Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι²³ παρ' ἑαυτοῖς.
 Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ²⁴ κακοῦ ἀποδιδόντες. 17

¹ προϊστήμι, rule. ² σπουδῇ, ἥς, ἡ, haste, diligence. ³ ἐλεέω, have mercy, pity. ⁴ ἰλαρότης, ἡτος, ἡ, cheerfulness, gladness. ⁵ ἀνυπόκριτος, sincere, without hypocrisy. ⁶ ἀποστυγέω, hate strongly, abhor. ⁷ κολλάω, glue, cleave. ⁸ φιλαδελφία, ας, ἡ, love of brothers, brotherly love. ⁹ φιλόστοργος, loving dearly, devoted. ¹⁰ προηγέομαι, go before, consider better. ¹¹ ὀκνηρός, lazy, idle. ¹² ζέω, be fervent, be hot. ¹³ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁴ ὑπομένω, tarry, endure. ¹⁵ προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ¹⁶ κοινωνέω, have a share of, share. ¹⁷ φιλοξενία, ας, ἡ, hospitality. ¹⁸ καταράσθαι, curse. ¹⁹ φρονέω, think, judge. ²⁰ ὑψηλός, high, lofty. ²¹ ταπεινός, humble, downcast. ²² συναπάγω, lead away with, condescend to. ²³ φρόνιμος, prudent, wise. ²⁴ ἀντί, instead of, in place of.

Προνοούμενοι¹ καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. Εἰ 18

δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων

εἰρηνεύοντες.² Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες,³ ἀγαπητοί, 19

ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ: γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ

ἐκδίκησις,⁴ ἐγὼ ἀνταποδώσω,⁵ λέγει κύριος. Ἐὰν οὖν 20

πεινᾷ⁶ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε⁷ αὐτόν: ἐὰν διψᾷ,⁸ πότιζε⁹

αὐτόν: τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας¹⁰ πυρὸς σωρεύσεις

ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Μὴ νικῶ¹² ὑπὸ τοῦ κακοῦ, 21

ἀλλὰ νικά¹² ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις¹³ ὑποτασσέσθω: οὐ 13

γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι

ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι¹⁴ εἰσὶν. Ὡστε ὁ 2

ἀντιτασσόμενος¹⁵ τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ¹⁶

ἀνθέστηκεν: ¹⁷ οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ¹⁷ ἑαυτοῖς κρίμα¹⁸

λήψονται. Οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῶν 3

¹ προνοέω, provide for, have regard for. ² εἰρηνεύω, bring to peace, be at peace. ³ ἐκδικέω, vindicate, avenge. ⁴ ἐκδίκησις, εως, ή, vengeance, vindication. ⁵ ἀνταποδίδωμι, recompense, repay. ⁶ πεινάω, hunger, am hungry. ⁷ ψωμιζω, feed with morsels, feed. ⁸ διψάω, thirst, thirst for. ⁹ ποτίζω, give drink to, cause to drink. ¹⁰ ἄνθραξ, ακος, ό, charcoal, coals. ¹¹ σωρεύω, heap up, weigh down with. ¹² νικάω, overcome, conquer. ¹³ ὑπερέχω, rise above, surpass. ¹⁴ τάσσω, arrange, appoint. ¹⁵ ἀντιτάσσομαι, range in battle against, oppose. ¹⁶ διαταγή, ης, ή, ordinance, direction. ¹⁷ ἀνθίστημι, resist, oppose. ¹⁸ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict.

ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. Θέλεις δὲ μὴ
φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; Τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἔξεις
ἔπαινον¹ ἐξ αὐτῆς· θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστίν σοι εἰς τὸ 4
ἀγαθόν. Ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ²
τὴν μάχαιραν³ φορεῖ·⁴ θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν,
ἔκδικος⁵ εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. Διὸ 5
ἀνάγκη⁶ ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν, ἀλλὰ
καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους⁷ 6
τελεῖτε·⁸ λειτουργοὶ⁹ γὰρ θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο
προσκαρτεροῦντες.¹⁰ Ἀπόδοτε οὖν πᾶσιν τὰς ὀφειλάς· 7
τῷ τὸν φόρον⁷ τὸν φόρον·⁷ τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος· τῷ
τὸν φόβον τὸν φόβον· τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμήν.

Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ 8
γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκεν. Τὸ γάρ, 9
Οὐ μοιχεύσεις,¹² οὐ φονεύσεις,¹³ οὐ κλέψεις,¹⁴ οὐκ

¹ ἔπαινος, ου, ὁ, praise, commendation. ² εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ³ μάχαιρα, ης, ἡ, sword. ⁴ φορέω, wear, bear. ⁵ ἔκδικος, ου, ὁ, avenging, punishing. ⁶ ἀνάγκη, ης, ἡ, necessity, distress. ⁷ φόρος, ου, ὁ, tribute, tax. ⁸ τελέω, finish, fulfill. ⁹ λειτουργός, οὔ, ὁ, minister, servant. ¹⁰ προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ¹¹ ὀφειλή, ἡς, ἡ, debt, duty. ¹² μοιχεύω, commit adultery. ¹³ φονεύω, kill, murder. ¹⁴ κλέπτω, steal.

ἐπιθυμήσεις,¹ καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ
 λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται,² ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν
 πλησίον³ σου ὡς σεαυτόν. Ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον³ 10
 κακὸν οὐκ ἐργάζεται: πλήρωμα⁴ οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ 11
 ὕπνου⁵ ἐγερθῆναι: νῦν γὰρ ἐγγύτερον⁶ ἡμῶν ἡ
 σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. Ἡ νὺξ προέκοψεν,⁷ ἡ δὲ 12
 ἡμέρα ἤγγικεν: ἀποθώμεθα⁸ οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους,
 καὶ ἐνδυσώμεθα⁹ τὰ ὅπλα¹⁰ τοῦ φωτός. Ὡς ἐν ἡμέρᾳ, 13
 εὐσχημόνως¹¹ περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις¹² καὶ
 μέθαις,¹³ μὴ κοίταις¹⁴ καὶ ἀσελγείαις,¹⁵ μὴ ἔριδι¹⁶ καὶ
 ζήλῳ.¹⁷ Ἄλλ' ἐνδύσασθε⁹ τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστόν, 14
 καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν¹⁸ μὴ ποιείσθε, εἰς ἐπιθυμίᾱς.

¹ ἐπιθυμέω, desire, long for. ² ἀνακεφαλαιόω, sum up, recapitulate. ³ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ⁴ πλήρωμα, τὸς, τό, fullness, fulfillment. ⁵ ὕπνος, οὐ, ὁ, sleep. ⁶ ἐγγύτερον, nearer. ⁷ προκόπτω, proceed, advance. ⁸ ἀποτίθημι, put off, lay aside. ⁹ ἐνδύω, put on, clothe. ¹⁰ ὅπλον, οὐ, τό, tool, implement. ¹¹ εὐσχημόνως, becomingly, properly. ¹² κῶμος, οὐ, ὁ, excessive feasting, carousing. ¹³ μέθη, ἡς, ἡ, drunkenness. ¹⁴ κοίτη, ἡς, ἡ, bed, sexual promiscuity. ¹⁵ ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ¹⁶ ἔρις, ἰδος, ἡ, strife, contention. ¹⁷ ζήλος, οὐ, ὁ, zeal, jealousy. ¹⁸ πρόνοια, ας, ἡ, forethought, foresight.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε,¹ μὴ εἰς **14**

διακρίσεις² διαλογισμῶν.³ Ὃς μὲν πιστεῦει φαγεῖν **2**

πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα⁴ ἐσθίει. Ὁ ἐσθίων τὸν μὴ **3**

ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω,⁵ καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν

ἐσθίοντα μὴ κρίνέτω: ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο.¹

Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον⁶ οἰκέτην;⁷ Τῷ ἰδίῳ **4**

κυρίῳ στήκει⁸ ἢ πίπτει. Σταθήσεται δέ: δυνατὸς γάρ

ἐστιν ὁ θεὸς στήσαι αὐτόν. Ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν **5**

παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. Ἐκαστος ἐν

τῷ ἰδίῳ νοῖ⁹ πληροφореῖσθω.¹⁰ Ὁ φρονῶν¹¹ τὴν **6**

ἡμέραν, κυρίῳ φρονεῖ:¹¹ καὶ ὁ μὴ φρονῶν¹¹ τὴν

ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ.¹¹ Καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει,

εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ: καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ

ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν **7**

ἐαυτῷ ζη, καὶ οὐδεὶς ἐαυτῷ ἀποθνήσκει. Ἐάν τε γὰρ **8**

ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν: ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ

¹ προσλαμβάνω, take to myself, welcome. ² διάκρισις, εὖ, ἡ, act of passing judgment. ³ διαλογισμός, οὖ, ὁ, reasoning, questioning. ⁴ λάχανον, οὖ, τό, garden herb, vegetable. ⁵ ἐξουθενέω, despise, ignore. ⁶ ἀλλότριος, strange, foreign. ⁷ οἰκέτης, οὖ, ὁ, house servant, household servant. ⁸ στήκει, stand, stand fast. ⁹ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ¹⁰ πληροφρέω, fulfill, accomplish fully. ¹¹ φρονέω, think, judge.

κυρίῳ ἀποθνήσκομεν: ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε
ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. Εἰς τοῦτο γὰρ 9
χριστὸς καὶ ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ
νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.¹ Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν 10
ἀδελφόν σου; Ἡ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς² τὸν ἀδελφόν
σου; Πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι³ τοῦ
χριστοῦ. Γέγραπται γάρ, Ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος: ὅτι 11
ἐμοὶ κάμψει⁴ πᾶν γόνυ,⁵ καὶ πᾶσα γλῶσσα
ἐξομολογήσεται⁶ τῷ θεῷ. Ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ 12
ἐαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ.

Μηκέτι⁷ οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν: ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε 13
μᾶλλον, τὸ μὴ τιθεῖναι πρόσκομμα⁸ τῷ ἀδελφῷ ἢ
σκάνδαλον.⁹ Οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι 14
οὐδὲν κοινὸν¹⁰ δι' αὐτοῦ: εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι
κοινὸν¹⁰ εἶναι, ἐκεῖνῳ κοινόν.¹⁰ Εἰ δὲ διὰ βρώμα¹¹ ὁ 15

¹ κυριεύω, be lord over, rule. ² ἐξουθενέω, despise, ignore. ³ βῆμα, τος, τό, judgment seat. ⁴ κάμπτω, bend, bow. ⁵ γόνυ, ατος, τό, knee. ⁶ ἐξομολογέω, confess, profess. ⁷ μηκέτι, no longer. ⁸ πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ⁹ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ¹⁰ κοινός, common, unclean. ¹¹ βρώμα, τος, τό, food, food of any kind.

ἀδελφός σου λυπεῖται,¹ οὐκέτι κατὰ ἀγάπην
 περιπατεῖς. Μὴ τῷ βρώματί² σου ἐκείνον ἀπόλλυε,
 ὑπὲρ οὗ χριστὸς ἀπέθανεν. Μὴ βλασφημείσθω οὖν 16
 ὑμῶν τὸ ἀγαθόν: οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ 17
 βρώσις³ καὶ πόσις,⁴ ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ
 χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Ὁ γὰρ ἐν τούτοις δουλεύων⁵ 18
 τῷ χριστῷ εὐάρεστος⁶ τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος⁷ τοῖς
 ἀνθρώποις. Ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν, καὶ τὰ 19
 τῆς οἰκοδομῆς⁸ τῆς εἰς ἀλλήλους. Μὴ ἔνεκεν⁹ 20
 βρώματος² κατάλυε¹⁰ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. Πάντα μὲν
 καθαρὰ,¹¹ ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ
 προσκόμματος¹² ἐσθίοντι. Καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα,¹³ 21
 μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου
 προσκόπτει¹⁴ ἢ σκανδαλίζεται¹⁵ ἢ ἀσθενεῖ. Σὺ πίστιν 22
 ἔχεις; Κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Μακάριος
 ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει.¹⁶ Ὁ δὲ 23

¹ λυπέω, grieve, pain. ² βρώμα, τος, τό, food, food of any kind. ³ βρώσις, εως, ἡ, eating, food. ⁴ πόσις, εως, ἡ, drinking, drink. ⁵ δουλεύω, serve, am a slave. ⁶ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ⁷ δόκιμος, tested, approved. ⁸ οἰκοδομή, ἡς, ἡ, building, edification. ⁹ ἔνεκεν, for the sake of, on account of. ¹⁰ καταλύω, destroy, lodge. ¹¹ καθαρός, clean, pure. ¹² πρόσκομμα, τος, τό, stumbling, occasion of stumbling. ¹³ κρέας, τό, meat, flesh. ¹⁴ προσκόπτω, strike against, stumble. ¹⁵ σκανδαλίζω, cause to stumble. ¹⁶ δοκιμάζω, prove, approve.

διακρινόμενος,¹ ἐὰν φάγη, κατακέκριται,² ὅτι οὐκ ἐκ
πίστεως· πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίζαι³ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον 24
μου καὶ τὸ κήρυγμα⁴ Ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ
ἀποκάλυψιν⁵ μυστηρίου⁶ χρόνοις αἰωνίοις
σεσιγημένου,⁷ φανερωθέντος δὲ νῦν, διὰ τε γραφῶν 25
προφητικῶν,⁸ κατ' ἐπιταγὴν⁹ τοῦ αἰωνίου θεοῦ, εἰς
ὑπακοὴν¹⁰ πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος,¹¹ 26
μόνῳ σοφῷ¹² θεῷ, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς
τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα¹³ τῶν 15
ἀδυνάτων¹⁴ βαστάζειν,¹⁵ καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν.¹⁶ 2
Ἐκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον¹⁷ ἀρεσκέτω¹⁶ εἰς τὸ
ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν.¹⁸ Καὶ γὰρ ὁ χριστὸς οὐχ 3

¹ διακρίνω, discriminate, judge. ² κατακρίνω, condemn. ³ στηρίζω, establish, fix firmly. ⁴ κήρυγμα, τος, τό, proclamation, preaching. ⁵ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ⁶ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ⁷ σιγάω, be silent, become silent. ⁸ προφητικός, prophetic. ⁹ ἐπιταγή, ἡς, ἡ, command, commandment. ¹⁰ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ¹¹ γνωρίζω, make known, declare. ¹² σοφός, wise. ¹³ ἀσθένεια, τος, τό, weakness, infirmity. ¹⁴ ἀδύνατος, impossible, unable. ¹⁵ βαστάζω, bear, carry. ¹⁶ ἀρέσκω, please, serve. ¹⁷ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ¹⁸ οἰκοδομή, ἡς, ἡ, building, edification.

ἑαυτῷ ἤρεσεν,¹ ἀλλά, καθὼς γέγραπται, Οἱ ὀνειδισμοὶ
 τῶν ὀνειδιζόντων³ σε ἐπέπεσον⁴ ἐπ' ἐμέ. Ὅσα γὰρ 4
 προεγράφη,⁵ εἰς τὴν ἡμετέραν⁶ διδασκαλίαν⁷
 προεγράφη,⁵ ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς
 παρακλήσεως⁸ τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. Ὁ δὲ 5
 θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως⁸ δώῃ ὑμῖν τὸ
 αὐτὸ φρονεῖν⁹ ἐν ἀλλήλοις κατὰ χριστὸν Ἰησοῦν: ἵνα 6
 ὁμοθυμαδὸν¹⁰ ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ
 πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. Διὸ 7
 προσλαμβάνεσθε¹¹ ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς
 προσελάβετο¹¹ ὑμᾶς, εἰς δόξαν θεοῦ. Λέγω δέ, χριστὸν 8
 Ἰησοῦν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ
 ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι¹² τὰς ἐπαγγελίας τῶν
 πατέρων: τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους¹³ δοξάσαι τὸν θεόν, 9
 καθὼς γέγραπται, Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαι¹⁴ σοι ἐν
 ἔθνεσιν, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.¹⁵ Καὶ πάλιν λέγει, 10

¹ ἄρῃσκω, please, serve. ² ὀνειδισμός, οὖ, ὁ, reproach, reviling. ³ ὀνειδίζω, reproach, revile. ⁴ ἐπιπίπτω, fall upon, press upon. ⁵ προγράφω, write before, write previously. ⁶ ἡμέτερος, our, our own. ⁷ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ⁸ παράκλησις, εως, ἡ, exhortation, consolation. ⁹ φρονέω, think, judge. ¹⁰ ὁμοθυμαδόν, with one accord, with one mind. ¹¹ προσλαμβάνω, take to myself, welcome. ¹² βεβαιῶω, confirm, secure. ¹³ ἔλεος, οὖς, ὁ, pity, mercy. ¹⁴ ἐξομολογέω, confess, profess. ¹⁵ ψάλλω, sing, sing praise.

Εὐφράνθητε,¹ ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Καὶ πάλιν, 11

Αἰνεῖτε² τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε³

αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. Καὶ πάλιν Ἡσαΐας⁴ λέγει, 12

Ἔσται ἡ ῥίζα⁵ τοῦ Ἰεσοῦ, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν⁶

ἐθνῶν: ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς 13

ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν

τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν

δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, 14

ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί⁷ ἐστε ἀγαθωσύνης,⁸

πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως,⁹ δυνάμενοι καὶ

ἄλλους νουθετεῖν.¹⁰ Τολμηρότερον¹¹ δὲ ἔγραψα ὑμῖν, 15

ἀδελφοί, ἀπὸ μέρους, ὥς ἐπαναμνησκῶν¹² ὑμᾶς, διὰ

τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ εἶναί 16

με λειτουργὸν¹³ Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη,

¹ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ² αἰνέω, praise. ³ ἐπαινέω, praise, commend. ⁴ Ἡσαΐας, ου, ὁ, Isaiah. ⁵ ῥίζα, ἡς, ἡ, root, that which grows from the root. ⁶ ἄρχω, rule, reign. ⁷ μεστός, full. ⁸ ἀγαθωσύνη, ἡς, ἡ, goodness. ⁹ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ¹⁰ νουθετέω, admonish, exhort. ¹¹ τολμηρότερον, more boldly. ¹² ἐπαναμνησκῶ, remind. ¹³ λειτουργός, οὔ, ὁ, minister, servant.

ἱερουργοῦντα¹ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ
 προσφορὰ² τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος,³ ἡγιασμένη⁴ ἐν
 πνεύματι ἀγίῳ. Ἔχω οὖν καύχησιν⁵ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ 17
 τὰ πρὸς τὸν θεόν. Οὐ γὰρ τολμήσω⁶ λαλεῖν τι ὧν οὐ 18
 κατεργάσατο⁷ χριστὸς δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοὴν⁸ ἐθνῶν,
 λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων,⁹ ἐν 19
 δυνάμει πνεύματος θεοῦ: ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ
 καὶ κύκλῳ¹⁰ μέχρι¹¹ τοῦ Ἰλλυρικοῦ¹² πεπληρωκέναι τὸ
 εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ: οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον¹³ 20
 εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη¹⁴ χριστός, ἵνα μὴ
 ἐπ' ἀλλότριον¹⁵ θεμέλιον¹⁶ οἰκοδομῶ: ἀλλὰ, καθὼς 21
 γέγραπται, Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη¹⁷ περὶ αὐτοῦ, ὄψονται:
 καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασιν συνήσουσιν.¹⁸

¹ ἱερουργέω, perform holy service, act as a priest. ² προσφορά, ἅς, ἡ, offering, sacrifice. ³ εὐπρόσδεκτος, acceptable, well-received. ⁴ ἀγιάζω, make holy, consecrate. ⁵ καύχησις, εὐς, ἡ, boasting, act of boasting. ⁶ τολμάω, dare, endure. ⁷ κατεργάζομαι, work out, produce. ⁸ ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ⁹ τέρας, ατος, τό, wonder, portent. ¹⁰ κύκλος, ου, ὁ, circle. ¹¹ μέχρι, until, as far as (gen). ¹² Ἰλλυρικόν, οὔ, τό, Illyricum. ¹³ φιλοτιμέομαι, have as an ambition, aspire to. ¹⁴ ὀνομάζω, name, give a name to. ¹⁵ ἀλλότριος, strange, foreign. ¹⁶ θεμέλιος, ου, ὁ, foundation. ¹⁷ ἀναγγέλλω, announce, report. ¹⁸ συνίμι, understand, consider.

Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην¹ τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς: 22

νυνὶ² δὲ μηκέτι³ τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασιν⁴ τούτοις,

ἐπιποθίαν⁵ δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν

ἐτῶν, ὥς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν,⁶ ἐλεύσομαι 24

πρὸς ὑμᾶς: ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος⁷ θεάσασθαι⁸

ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι⁹ ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν

πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ.¹⁰ Νυνὶ² δὲ πορεύομαι 25

εἰς Ἱερουσαλήμ, διακονῶν τοῖς ἀγίοις. Εὐδόκησαν¹¹ 26

γὰρ Μακεδονία¹² καὶ Ἀχαΐα¹³ κοινωνίαν¹⁴ τινὰ

ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἀγίων τῶν ἐν

Ἱερουσαλήμ. Εὐδόκησαν¹¹ γάρ, καὶ ὀφειλέται¹⁵ αὐτῶν 27

εἰσιν. Εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς¹⁶ αὐτῶν ἐκοινωνήσαν¹⁷

τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς¹⁸

λειτουργῆσαι¹⁹ αὐτοῖς. Τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας,²⁰ καὶ 28

σφραγισάμενος²¹ αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον,

¹ ἐγκόπτω, impede, detain. ² νυνί, now, already. ³ μηκέτι, no longer. ⁴ κλίμα, τος, τό, region, territory. ⁵ ἐπιποθία, ας, ἡ, longing, desire. ⁶ Σπανία, ας, ἡ, Spain. ⁷ διαπορεύομαι, pass across, journey through. ⁸ θεάομαι, look at, behold. ⁹ προπέμπω, send before, send forth. ¹⁰ ἐμπλήνυμι, fill up, satisfy. ¹¹ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹² Μακεδονία, ας, ἡ, Macedonia. ¹³ Ἀχαΐα, ας, ἡ, Achaia. ¹⁴ κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution. ¹⁵ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ¹⁶ πνευματικός, spiritual. ¹⁷ κοινωνέω, have a share of, share. ¹⁸ σαρκικός, fleshly, carnal. ¹⁹ λειτουργῶ, minister, serve. ²⁰ ἐπιτελέω, complete, perform. ²¹ σφραγίζω, seal, set a seal upon.

ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπανίαν.¹ Οἶδα δὲ ὅτι 29

ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι² εὐλογίας³ τοῦ

εὐαγγελίου τοῦ χριστοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν 30

Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος,

συναγωνίσασθαι⁴ μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ

πρὸς τὸν θεόν: ἵνα ῥυσθῶ⁵ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων⁶ ἐν 31

τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἵνα ἡ διακονία μου ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ

εὐπρόσδεκτος⁷ γένηται τοῖς ἀγίοις: ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθω 32

πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ συναναπαύσωμαι⁸

ὑμῖν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. 33

Ἀμήν.

Συνίστημι⁹ δὲ ὑμῖν Φοῖβην¹⁰ τὴν ἀδελφὴν¹¹ ἡμῶν, 16

οὓσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς:¹² ἵνα 2

αὐτὴν προσδέξησθε¹³ ἐν κυρίῳ ἀξίως¹⁴ τῶν ἁγίων, καὶ

¹ Σπανία, ας, ἡ, Spain. ² πληρῶμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ³ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ⁴ συναγωνίζομαι, strive together. ⁵ ῥύσσομαι, rescue, save. ⁶ ἀπειθέω, disbelieve, disobey. ⁷ εὐπρόσδεκτος, acceptable, well-received. ⁸ συναναπαύομαι, rest with, rest along with. ⁹ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ¹⁰ Φοῖβη, ης, ἡ, Phoebe. ¹¹ ἀδελφή, ἡς, ἡ, sister. ¹² Κεγχρεαί, ὦν, ἡ, Cenchreae. ¹³ προσδέχομαι, receive, wait for. ¹⁴ ἀξίως, worthily, in a manner worthy of.

παραστήτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζῃ¹ πράγματι·² καὶ
 γὰρ αὐτὴ προστάτις³ πολλῶν ἐγενήθη, καὶ αὐτοῦ
 ἐμοῦ.

Ἀσπάσασθε Πρίσκαν⁴ καὶ Ἀκύλαν⁵ τοὺς συνεργούς⁶ 3
 μου ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν 4
 ἑαυτῶν τράχηλον⁷ ὑπέθηκαν,⁸ οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος
 εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν: 5
 καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. Ἀσπάσασθε
 Ἐπαίνετον⁹ τὸν ἀγαπητόν μου, ὃς ἐστιν ἀπαρχή¹⁰ τῆς
 Ἀχαΐας¹¹ εἰς χριστόν. Ἀσπάσασθε Μαριάμ, ἥτις 6
 πολλὰ ἐκοπίασεν¹² εἰς ἡμᾶς. Ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον 7
 καὶ Ἰουνίαν¹⁴ τοὺς συγγενεῖς¹⁵ μου καὶ
 συναιχμαλώτους¹⁶ μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι¹⁷ ἐν τοῖς
 ἀποστολόις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγονάσιν ἐν χριστῷ. 8
 Ἀσπάσασθε Ἀμπλιαν¹⁸ τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. 9

¹ χρήζω, need, have need of. ² πρᾶγμα, τος, τό, deed, matter. ³ προστάτις, ιδος, ή, patron, benefactor. ⁴ Πρίσκα, ή, Prisca, Priscilla. ⁵ Ἀκύλας, ό, Aquila. ⁶ συνεργός, ου, ό, fellow worker. ⁷ τράχηλος, ου, ό, neck. ⁸ ὑποτίθημι, lay down, make known. ⁹ Ἐπαίνετος, ου, ό, Epānetus. ¹⁰ ἀπαρχή, ής, ή, first fruit. ¹¹ Ἀχαΐα, ας, ή, Achaia. ¹² κοπιᾶω, toil, labor. ¹³ Ἀνδρόνικος, ου, ό, Andronicus. ¹⁴ Ἰουνιάς, ᾱ, ό, Junias, Junia. ¹⁵ συγγενής, kindred, relative. ¹⁶ συναιχμαλωτος, ου, ό, fellow prisoner, fellow captive. ¹⁷ ἐπίσημος, splendid, outstanding. ¹⁸ Ἀμπλίας, ου, ό, Ampliatius.

Ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν¹ τὸν συνεργόν² ἡμῶν ἐν
 χριστῷ, καὶ Στάχυν³ τὸν ἀγαπητόν μου. Ἀσπάσασθε 10
 Ἀπελλῆν⁴ τὸν δόκιμον⁵ ἐν χριστῷ. Ἀσπάσασθε τοὺς
 ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου.⁶ Ἀσπάσασθε Ἡρωδίων⁷ τὸν 11
 συγγενῆ⁸ μου. Ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου,⁹
 τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Τρύφαιναν¹⁰ καὶ 12
 Τρυφῶσαν¹¹ τὰς κοπιώσας¹² ἐν κυρίῳ. Ἀσπάσασθε
 Περσίδα¹³ τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν¹² ἐν
 κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Ρούφον¹⁴ τὸν ἐκλεκτὸν¹⁵ ἐν κυρίῳ, 13
 καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. Ἀσπάσασθε 14
 Ἀσύγκριτον,¹⁶ Φλέγοντα,¹⁷ Ἑρμᾶν,¹⁸ Πατρόβαν,¹⁹
 Ἑρμῆν,²⁰ καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. Ἀσπάσασθε 15
 Φιλόλογον²¹ καὶ Ἰουλίαν,²² Νηρέα²³ καὶ τὴν ἀδελφὴν²⁴
 αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν,²⁵ καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντα
 ἁγίους. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι²⁶ ἁγίῳ. 16

¹ Οὐρβανός, οὐ, ὁ, Urbanus. ² συνεργός, οὐ, ὁ, fellow worker. ³ στάχυς, υος, ὁ, Stachys, head of grain. ⁴ Ἀπελλῆς, οὐ, ὁ, Apelles. ⁵ δόκιμος, tested, approved. ⁶ Ἀριστόβουλος, ου, ὁ, Aristobulus. ⁷ Ἡρωδίων, υνος, ὁ, Herodion. ⁸ συγγενής, kindred, relative. ⁹ Νάρκισσος, ου, ὁ, Narcissus. ¹⁰ Τρύφαινα, ης, ἡ, Tryphena, Tryphaena. ¹¹ Τρυφῶσα, ης, ἡ, Tryphosa. ¹² κοπιᾶω, toil, labor. ¹³ Περσίς, ἰδος, ἡ, Persis. ¹⁴ Ρούφος, ου, ὁ, Rufus. ¹⁵ ἐκλεκτός, chosen, elect. ¹⁶ Ἀσύγκριτος, ου, ὁ, Asyncritus. ¹⁷ Φλέγων, οντος, ὁ, Phlegon. ¹⁸ Ἑρμᾶς, ᾱ, ὁ, Hermas. ¹⁹ Πατρόβας, ᾱ, ὁ, Patrobas. ²⁰ Ἑρμῆς, οὐ, ὁ, Hermes. ²¹ Φιλόλογος, ου, ὁ, Philologus. ²² Ἰουλία, ας, ἡ, Julia. ²³ Νηρέυς, έως, ὁ, Nereus. ²⁴ ἀδελφή, ἡς, ἡ, sister. ²⁵ Ὀλυμπᾶς, ᾱ, ὁ, Olympas. ²⁶ φιλήμα, τος, τό, kiss.

Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τοῦ χριστοῦ.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν¹ τοὺς τὰς 17

διχοστασίας² καὶ τὰ σκάνδαλα,³ παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν

ὑμεῖς ἐμάθετε,⁴ ποιοῦντας· καὶ ἐκκλίνετε⁵ ἀπ' αὐτῶν. 18

Οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ χριστῷ οὐ

δουλεύουσιν,⁶ ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ·⁷ καὶ διὰ τῆς

χρηστολογίας⁸ καὶ εὐλογίας⁹ ἐξαπατῶσιν¹⁰ τὰς

καρδίας τῶν ἀκάκων.¹¹ Ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοή¹² εἰς 19

πάντας ἀφίκετο.¹³ Χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν· θέλω δὲ

ὑμᾶς σοφοῦς¹⁴ μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους¹⁵ δὲ

εἰς τὸ κακόν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει¹⁶ τὸν 20

Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.¹⁷

¹ σκοπέω, look at, contemplate. ² διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ³ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ⁴ μανθάνω, learn, ascertain. ⁵ ἐκκλίνω, deviate, turn away. ⁶ δουλεύω, serve, am a slave. ⁷ κοιλία, ας, ἡ, belly, womb. ⁸ χρηστολογία, ας, ἡ, smooth, plausible speech. ⁹ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ¹⁰ ἐξαπατάω, seduce wholly, deceive. ¹¹ ἀκακος, guileless, innocent. ¹² ὑπακοή, ἡς, ἡ, obedience. ¹³ ἀφικνέομαι, reach, arrive at. ¹⁴ σοφός, wise. ¹⁵ ἀκέραιος, unmixed, pure. ¹⁶ συντρίβω, break in pieces, crush. ¹⁷ τάχος, ους, τό, speed, quickness.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

Ἀσπάζονται ὑμᾶς Τιμόθεος¹ ὁ συνεργός² μου, καὶ 21

Λούκιος³ καὶ Ἰάσων⁴ καὶ Σωσίπατρος⁵ οἱ συγγενεῖς⁶

μου. Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος,⁷ ὁ γράψας τὴν 22

ἐπιστολήν,⁸ ἐν κυρίῳ. Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Γάιος⁹ ὁ ξένος 23

μου καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης. Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς

Ἑραστος¹¹ ὁ οἰκονόμος¹² τῆς πόλεως, καὶ Κούαρτος¹³

ὁ ἀδελφός. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ 24

μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ Τιμόθεος, ου, ὁ, Timothy. ² συνεργός, οὔ, ὁ, fellow worker. ³ Λούκιος, ου, ὁ, Lucius. ⁴ Ἰάσων, ονος, ὁ, Jason. ⁵ Σωσίπατρος, ου, ὁ, Sosipater. ⁶ συγγενής, kindred, relative. ⁷ Τέρτιος, ου, ὁ, Tertius. ⁸ ἐπιστολή, ῆς, ἡ, letter, dispatch. ⁹ Γάιος, ου, ὁ, Gaius. ¹⁰ ξένος, strange, stranger. ¹¹ Ἑραστος, ου, ὁ, Erastus. ¹² οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ¹³ Κούαρτος, ου, ὁ, Quartus.